

LÄÄNE-NIGULA VALLAVOLIKOGU OTSUS

/asukoht/

2020 nr

Lääne-Nigula valla arengukava 2018-2026 läbi vaatamine

Lähtudes Lääne-Nigula Vallavolikogu 27.12.2017 määruse nr 10 „Lääne-Nigula valla arengukava ja eelarvestrateegia koostamise, menetlemise ja muutmise kord“ § 2 lg 4, Lääne-Nigula Vallavolikogu o t s u s t a b:

1. Lugeda [Lääne- Nigula valla arengukava 2018-2026](#) läbi vaadatuks.
2. **Teha arengukavas järgmised muudatused vastavalt eelnõu lisale 1**
3. Käesolev otsus jõustub teatavakstegemisest.
4. Käesolevat otsust on õigus vaidlustada 30 päeva jooksul, arvates päevast, millal valet esitama õigustatud isik otsusest teada sai või oleks pidanud teada saama, esitades vaide Lääne-Nigula Vallavolikogule haldusmenetluse seadusega vaidemenetlusele kehtestatud korras. Otsuse peale on kaebeõigusega isikul õigus esitada kaebus Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku §-s 46 sätestatud tähtaegadel ja halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

/allkirjastatud digitaalselt/

Neeme Suur

Vallavolikogu esimees

SELETUSKIRI

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus ei nõua iseenesest iga-aastast arengukava läbivaatamist ja muutmist. Seadusest tulenev nõue on, et iga aasta 15. oktoobri¹ seisuga peab arengukava olema kehtiv 4 järgnevat eelarveaastat ehk aastal 2020. peab arengukava kehtima 2020, 2021, 2022, 2023. Lääne-Nigula valla arengukava on kehtestatud aastateks 2018-2026. Sellegipoolest on mõistlik ja põhjendatud, et arengukava vaadatakse omavalitsuse enda algatusel igal aastal läbi, hinnatakse tegevuste täitmist ning põhjendatud vajadusel viiakse arengukavasse sisse muudatused. Seda näeb ka ette arengukava ise ja Lääne-Nigula valla arengukava ja eelarvestrateegia koostamise, menetlemise ja muutmise kord.

Õiguslik alus:

KOKS

§ 37². Arengukava ja eelarvestrateegia koostamine, menetlemine, vastuvõtmine ning avalikustamine

3) Arengukava ja eelarvestrateegia peavad hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat.

(4) Arengukava ja eelarvestrateegia eelnõu koostab valla- või linnavalitsus ning esitab vastuvõtmiseks valla- või linnavolikogule.

(4¹) Kui vallas või linnas on moodustatud osavald või linnaosa, esitatakse arengukava ja eelarvestrateegia eelnõu seisukoha kujundamiseks ja ettepanekute esitamiseks osavalla või linnaosa esinduskogule (edaspidi osavalla- või linnaosakogule), kelle ettepanekute arutelu toimub käesoleva paragrahvi lõigete 1 ja 2 alusel sätestatud korras ja tähtaegadel.

(5) Valla- või linnavalitsus korraldab avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamise arengukava ja eelarvestrateegia koostamisse.

(6) Valla- või linnavalitsus avalikustab arengukava ja eelarvestrateegia eelnõu valla või linna veebilehel vähemalt kaheks nädalaks.

Lääne-Nigula valla arengukava ja eelarvestrateegia koostamise, menetlemise ja muutmise kord

<https://www.riigiteataja.ee/akt/405012018024>

§ 2. Arengukava koostamine, muutmine ja menetlemine

(4) Iga-aastase arengukava läbivaatamise otsuse eelnõu, kus kajastatakse arengukava täitmist, avalikkuse poolt esitatud ettepanekuid ning muutmise vajadust koos arengukava täitmise aruandega, esitatakse vallavalitsuse poolt hiljemalt augustikuu volikogu istungile I lugemiseks.

(6) Arengukava või selle muutmise eelnõu avalikustatakse pärast I lugemist vähemalt seadusega nõutud tähtajaks vallakantseleis ning valla veebilehel ning tagatakse eelnõu paberkujul

¹ Tulenevalt 2020. a eriolukorrast muudeti KOKS-i ja KOFS-i. Arengukava ja eelarvestrateegia läbivaatamise hilisem tähtaeg on **1. detsember 2020.** a ja eelarve eelnõu volikogule esitamise hilisem tähtaeg on **15. detsember 2020.** a. Need tähtajad kehtivad ainult 2020. a suhtes, sest riigi eelarvestrateegia vastuvõtmine toimub täna septembris.

kättesaadavus valla raamatukogudes ja haruraamatukogudes, osavalla valitsustes ning teeninduskeskustes.

(7) Osavallakogud vaatavad arengukava või selle muutmise eelnõu läbi 2 nädala jooksul pärast arengukava või selle muudatuste I lugemise läbiviimist volikogus ning kujundavad eelnõu osas oma seisukoha ning ettepanekud.

Arengukava muutmise ideekorje raames esitasid ettepanekuid vallavalitsuse liikmed, Kullamaa osavallakogu, Linnamäe Arenguselts, Taebla kogukonnakogu liikmed, MTÜ Harga, vallaelanik Tiiu Aavik.

Uuendamise raames koostati värske rahvastikuproгноos. (OÜ Geomedia), mis integreeritakse arengukava lõppteksti, kuid praegu on esitatud eraldi lisana.

Lääne-Nigula Vallavalitsus korraldab arengukava üle vaatamise ja muutmise eelnõu avaliku väljapaneku vahemikus **7. september 2020- 25. september 2020.**

Eelnõu tehakse kättesaadavaks valla veebilehel <https://www.laanenigula.ee/arengukavad>, teeninduskeskustes või raamatukogudes.

Antud tähtaja jooksul saavad arengukava kohta arvamust avaldada osavallakogud, kogukonnakogud ja teised asjast huvitatud isikud.

Ettepanekute esitamise tähtaeg on **28. september 2020.**

Eelnõu II lugemine kavandada oktoobrikuu volikogu istungile.

Eelnõu koostas: Raina Jeeberg, arendusnõunik, Mikk Lõhmus, vallavanem

Eelnõu esitaja: Lääne-Nigula Vallavalitsus

Eelnõu kooskõlastas: arendus- ja eelarvekomisjon

Eelnõu ettekandja volikogus:

Lisa 1

1. Muuta arengukava punkti 1.1.6 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
1.1.6	Maale elama asumist soodustavate meetmete rakendamine (sh osalemine sellekohastest üle-eestilistes projektides, hajaasustuse programmis, kiire interneti arendamise projektid, hooajaliste elanike asumine valla elanikuks, uue vallaelaniku tunnustamine, valla toetused, sellekohaste uuringute ja tagasisideküsitluste läbiviimine).		VALD, PROJEKTID

2. Muuta arengukava punkti 1.1.7 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
1.1.7	Lääne-Nigula valla üldplaneeringu koostamine ja kehtestamine		VALD

3. Lisada arengukavasse punkt 1.1.11 alljärgneva sõnastusega:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
1.1.11	Koostöö riiklike ja erainstitutsioonidega elanikele suunatud esmatahtsate teenuste tagamiseks ja arendamiseks maapiirkonnas (nt perearstiteenus, postiteenus, pakiautomaadid, riigimaanteede arendused, kiire internet, elektrivõrk, kauplused ja toiduainete kättesaadavus, apteegid, mobiililevi jms)		VALD, RIIK, ERA

4. Lisada arengukavasse punkt 1.1.20 alljärgneva sõnastusega:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
1.2.20	Täiskasvanuhariduse väärtustamine ja võimalusel toetamine		PROJEKTID; ERA; VALD, RIIK

5. Muuta arengukava punkti 1.3.4 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
1.3.4	Lasteaiakohtade vajaduse järjepidev prognoosimine ja vajaduse hindamine		VALD

6. Muuta arengukava punkti 1.4.4 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
1.4.4	Huvikoolides õppivate kuni 19 aastaste õpilaste ja noorte eest tasumine vastavalt Lääne-Nigula valla huvihariduse rahastamise korrale ning valla huvihariduse- ja huvitegevuse korrale. Huvikoolide vallas asuvate tegevuskohtade moodustamise ja tegevuse soodustamine.	ÜL	VALD, PROJEKTID

7. Muuta arengukava punkti 1.9.4 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
1.9.4	Raamatukogude arendamine ühtses võrgustikus tegutsevate multifunktsionaalsete kogukonnakeskustena, sh kohaliku ja valla kultuuriloo kogujana, säilitajana ja eksponeerijana . Ürituste ja väljapanekute korraldamine raamatukogudes. Võimalusel väliürituseks (nt välikino näitamiseks) sobivate ruumide rajamine.		VALD, PROJEKTID

8. Muuta arengukava punkti 1.10.2 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
1.10.2	Erinevate hädaolukordade tarvis tegevusplaanide ettevalmistamine, teenuste tagamine koostöös teenusepakkujatega (nt elekter, küte, vesi- ja kanalisatsioon, toiduainete kättesaadavus jms), vastavate reserve- ja varude moodustamine (nt elektrigeneraatorid, desinfitseerimisvahendid, isikukaitsevahendid, toiduained, isikute majutamiseks vajalik jms), sellekohastel koolitustel osalemine. Osalemine riiklike ja piirkondlike kriisikomisjonide töös.		VALD, PROJEKTID. RIIK

9. Muuta arengukava punkti 2.1.14 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
2.1.14	Palivere tootmisala arendamine- koostöös riigi ja võrguettevõtjatega vajaliku elektrivõimsuse tagamine, juurdepääsutee rekonstrueerimine ja tänavavalgustuse väljaehitus, kiire interneti ühendus, ühisveevärgi ja kanalisatsiooni ning tuletõrjevere küsimused.		VALD, PROJEKTID, ERA, RIIK

10. Lisada arengukavasse punkt 2.1.20 alljärgneva sõnastusega:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
2.1.20	Koostöös erasektoriga võimaluste otsimine tootmisaladele mitmeotstarbeliste tootmishoonete ehituseks ja nende rentimine mikro- ja väike-ettevõtetele, selle tarbeks vajalike planeeringute ja projektide koostamine.		VALD; PROJEKTID; ERA

11. Muuta arengukava punkti 2.2.1 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
2.2.1	Osalemine piirkonna turismialastes koostööorganisatsioonides (nt SA Läänemaa). Koostöö KOV üksuste, ettevõtjate ja kolmanda sektoriga ühiste külastuskeskkondade arendamisel (nt Matsalu rahvuspark, Loode-Eesti külastuspiirkond ja geopark jt)		VALD, PROJEKTID, RIIK

12. Muuta arengukava punkti 2.2.11 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
2.2.11	Osmussaare külastuspotentsiaali ärakasutamine, saarevahi ametikoha säilitamine, sadamahoone („tormimaja“) ja külastuskeskuse kompleksi arendamine, turismiobjektide korrastamine ja viidastamine, suveniiride väljatootamine ja elanike joogivee, elektrienergia- ja tuletõrjevee küsimuse lahendamine.		VALD; PROJEKTID; ERA, RIIK

13. Muuta arengukava punkti 2.2.18 ja sõnastada see alljärgnevat

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
2.2.18	Ajaloolise Risti jaamahoone, veetorni, pumbajaama ning teiste jaamakompleksi hoonete/rajatiste arendamine tööstusparandi projektina, hoonetele avaliku kasutuse funktsiooni leidmine, eksponeerimine ning turundamine. MEMENTO väljaku korrashoid. Jaamakompleksi haldamine koostöös MTÜ-de ja ettevõtjatega.		VALD, PROJEKTID; ERA

14. Muuta arengukava punkti 2.3.1 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
2.3.1	Nõva sadamast kala- ja külastussadama välja ehitamine ja arendamine koostöös eraettevõtjatega ja kolmanda sektoriga, sadama ettevõtlus- ja elumupiirkonna taristu rajamine. Sadamas merepäästevõimekuse taristu rajamine. Väikealuste vettelaskmiskohtade (lautrid- slipid) väljaehitamine.		VALD, ERA; PROJEKTID

15. Muuta arengukava punkti 3.4.1 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
3.4.1	Valla omandis olevatele katlamajadele haldaja leidmine 2021. aasta jooksul.		VALD

16. Muuta arengukava punkti 3.6.16 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
3.6.16	Avalike ujumiskohtade arendamine ning korrastamine, ujumiskoha jaoks vajaliku piirkonda sobituv taristu ehitus. (nt käimlad, riietuskabiinid, liiva-alad, juurdepääsud, parkimisplatsid)		VALD, PROJEKTID, ERA

17. Muuta arengukava punkti 4.3.4 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
4.3.4	Avalike hoonete energiasäästu võimaldavate tehnoloogiliste investeeringute tegemine (päikeseelektrijaamad, LED-lambid, ökonoomsem ja innovaatilisem elektri- ja küttesüsteem jne)		VALD, PROJEKTID

18. Muuta arengukava punkti 4.3.7 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
4.3.7	Kullamaa Keskkooli energiasäästlikkuse tõstmine (soojustamine, ÜL	ÜL	VALD,

	küttesüsteemide rekonstrueerimine, ventilatsioon), siseruumide renoveerimine. Kooli võimla rekonstrueerimine ja laiendamine viisil, mis võimaldab sinna rajada täismõõtmetes võrkpalliväljaku. Spordiplatsi uuendamine.		PROJEKTID
--	---	--	-----------

19. Muuta arengukava punkti 4.3.8 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
4.3.8	Lasteaiakohtade vajaduse prognoosimine ja ning põhjendatul juhul lisarühmade kavandamine ning sellest lähtuvate investeeringute planeerimine. Lähtudes 2020. rahvastikuprognoosist on lisarühmad ja hoone laiendamine/rekonstrueerimine või moodulrühma paigaldamine vajalik kavandada Noarootsi Kooli, Risti Lasteaeda, (vt punkt 4.3.16), Linnamäe Lasteaeda ja Taebla Lasteaeda.		VALD, PROJEKTID

20. Muuta arengukava punkti 4.3.16 ja sõnastada see alljärgnevalt:

	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
4.3.16	Risti lasteaiahoone fassaadi uuendamine ja soojustamine, lasteaia laiendamine 2022+ (uus rühmaruum ja saal)		VALD, ERA, PROJEKTID

21. Muuta arengukava punkti 4.3.17 ja sõnastada see alljärgnevalt:

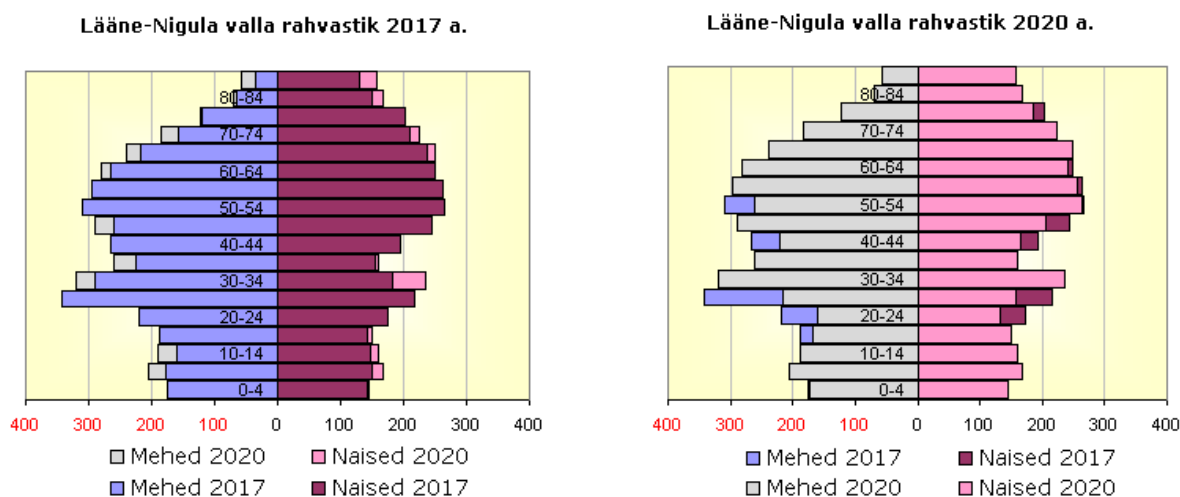
	Tegevussuunad	ÜL	Rahastamine
4.3.17	Oru Kooli hoone soojustamine, välisvoodri uuendamine, akende vahetus		VALD, PROJEKTID

22. Kustutada arengukava tegevuste hulgast 2018-2020 ellu viidud tegevused ning täiendada arengukava rahvastikuprognoosi vastavalt lisale 2 „Rahvastik ja selle mõju haridusvõrgu arengule Lääne-Nigula vallas“

LISA 2

Rahvastik ja selle mõju haridusvõrgu arengule Lääne-Nigula vallas

Rahvastikuregistri andmetel elab seisuga 01.07.2020 Lääne-Nigula vallas 7133 inimest, neist mehi 3712 (52%) ja naisi 3421 (48%). Elanike soo- ja vanusjaotust iseloomustab joonis 1. Vanusegruppide lõikes on märgatav sooline ja vanuseline ebaproportsionaalsus. Vanuses 65+ moodustavad naised 60%. Enim esindatud vanusgrupiks on meestel 30-34 aastased ja naistel 50-54 aastased. Jooniselt on näha ka rahvastiku muutus võrrelduna 2017. aasta algusega. Ennekõike on vähenenud meeste ja naiste arv 20-29 aastaste vanusgrupis. Selle peamisteks põhjusteks on õpiränne ja noorte vähene tagasipöördumine kodukohta selles vanusrühmas. Positiivne, et kasvanud on pereloom eas meeste ja naiste arv vanusrühmas 30-34.

Joonis 1. Rahvastiku soolis-vanuseline struktuur Lääne-Nigula vallas seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

Täpsema pildi Lääne-Nigula valla elanike jaotusest soo ja vanuse lõikes annab tabel 1.

Tabel 1. Vanusegrupid Lääne-Nigula vallas 2020 (Allikas: rahvastikuregister, seisuga 01.07)

Vanusgrupp	Arv 2020			Osakaal
	M	N	Kokku	
65 +	672	983	1655	23,2%
55 - 64	577	496	1073	15,0%
26 - 54	1543	1165	2708	38,0%
19 - 25	223	182	405	5,7%
16 - 18	98	92	190	2,7%
7 - 15	340	294	634	8,9%
0 - 6	259	209	468	6,6%
Kokku	3712	3421	7133	

Näeme, et suurim vanusrühm on tööealised vanuses 26-54 aastat (38,0%), kus on jälgitav ka disproportsioon meeste ja naiste arvus esimeste kasuks. Selline olukord viitab pruudidprobleemile maapiirkonnas. Vanusrühm 65+ moodustab 23,2% rahvastikust. Ka siin on naiste osakaal meestega võrreldes oluliselt suurem ja selle põhjuseks on meeste madalam keskmine eluiga võrrelduna naistega.

Viimase kümne aastaga on toimunud vallas elanikkonna vananemine (Tabel 2). 65+ elanike vanusgrupp on kasvanud 18,1 protsendilt 23,2 protsendini. Samal perioodil on 15-64 aastaste osatähtsus vähenenud 69,7 protsendilt 62,2 protsendini. Positiivne, et valla elanike hulgas on 0-14 aastaste osatähtsus kasvanud 12,2 protsendilt 14,6 protsendini.

Tabel 2. Rahvastiku vanuseline struktuur kohalikes omavalitsuses 2010 ja 2017 ning ühinenud Lääne-Nigula vallas 2020 (Allikas: Rahvastikuregister)

Kohalik omavalitsus	2010			2017			2020		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Kullamaa vald	9,4%	68,8%	21,7%	10,7%	61,9%	27,5%	--	--	--
Lääne-Nigula vald	14,2%	70,0%	15,7%	15,3%	66,1%	18,5%	14,6%	62,2%	23,2%
Martna vald	12,0%	67,8%	20,2%	9,0%	65,3%	27,5%	--	--	--
Noarootsi vald	8,6%	71,3%	20,1%	12,2%	66,3%	21,5%	--	--	--
Nõva vald	7,1%	69,8%	23,1%	6,8%	69,0%	24,1%	--	--	--
Kokku	12,2%	69,7%	18,1%	13,2%	65,7%	21,2%	14,6%	62,2%	23,2%

Rahvastikus toimunud muutusi töösurveindeksi², ülalpeetavate määr³ ja taastootmispotentsiaali⁴ alusel iseloomustab tabel 3. Näeme, et viimase 10 aasta lõikes on rahvastiku taastootmispotentsiaal vähenenud ja ülalpeetavate määr oluliselt kasvanud. Samas demograafiline töösurveindeks on sama, mis kümne aasta taguselt, kuigi vahepeal on teinud läbi languse.

Tabel 3. Demograafilised näitajad 2010 ja 2017, summerituna viies omavalitsuses kokku seisuga 01.01. ning Lääne-Nigula vallas seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

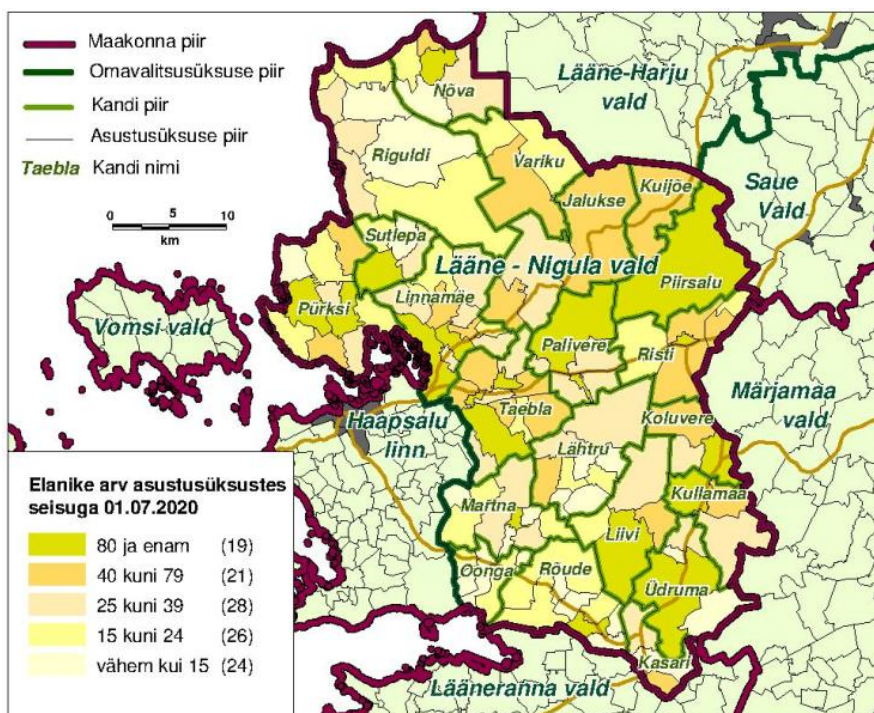
Demograafiline näitaja	2010	2017	2020
Demograafiline töötururiskide indeks	0,60	0,55	0,60
Ülalpeetavate määr	43,4%	52,2%	60,7%
Taastootmispotentsiaal	0,22	0,18	0,17

Rahvastik paikneb vallas ebaühtlaselt. Enim elanikke on valla keskosas, mida läbib Tallinn-Haapsalu maantee ja mille vahetus läheduses on valla suuremad elanike arvuga asulad Taebla, Palivere ja Risti (Joonis 2). Vallas on 22 kanti, mida iseloomustab oma identiteet ja territoriaalne suurus.

² **Demograafiline töötururiskide indeks** – eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5–14-aastased) ja sealt vanuse tõttu väljalangevate inimeste (55–64-aastased) suhe. Kui indeks on ühest suurem, siseneb järgmisel kümnendil tööturule rohkem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb.

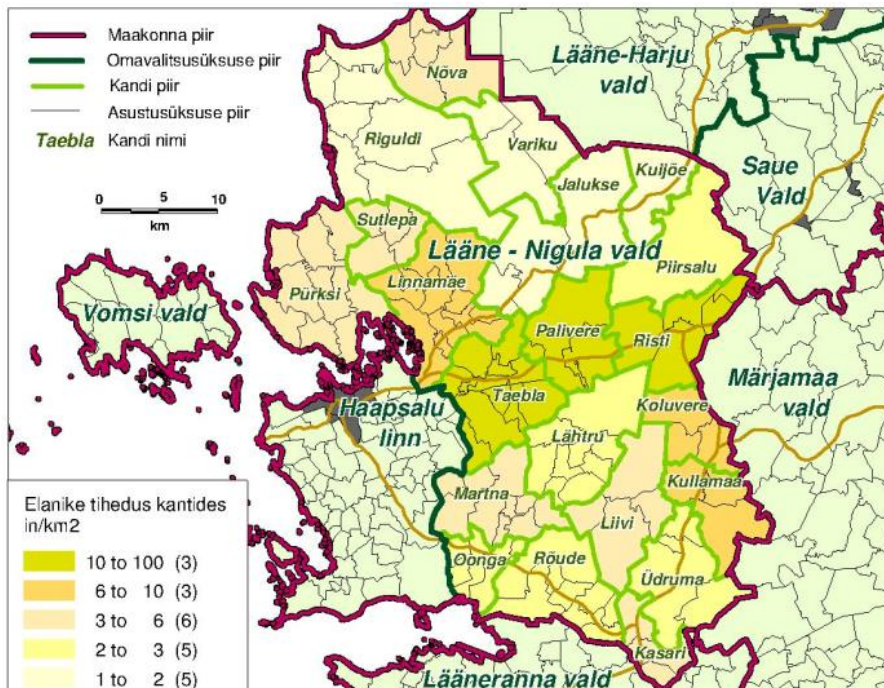
³ **Ülalpeetavate määr** – mittetöoealiste (0–14-aastased ja üle 65-aastased) elanike arv 100 tööealise (15–64-aastased) elaniku kohta. Ülalpeetavate määr näitab, mitu mittetöoealist inimest tuleb 100 tööealise elaniku kohta ning mida väiksem on see suhe, seda väiksem koormus on töötajatel.

⁴ **Demograafiline taastootmispotentsiaal** - 15-49-aastaste naiste arv jagatuna elanike arvuga ja see on üks sündide arvu kujundav tegur.

Joonis 2. Lääne-Nigula valla administratiivpiirid ning elanike arv asustusüksustes seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

Sama pilt on jälgitav ka rahvastikutiheduse alusel (Joonis 3).

Joonis 3. Lääne-Nigula valla jagunemine kantideks, rahvastiku tihedus kantides 2020 (Allikas: Läänemaa maavalitsus ja rahvastikuregister)

Mõistmaks kantide positsiooni ja sotsiaal-majanduslikku tulevikupotentsiaali toome iga kandi kohta andmed kolme näitaja lõikes: demograafiline töösurve indeks, ülalpeetava määr ja rahvastiku taastootmispotentsiaal (Tabel 4).

Tabel 4. Demograafilised näitajad Lääne-Nigula valla kantides seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

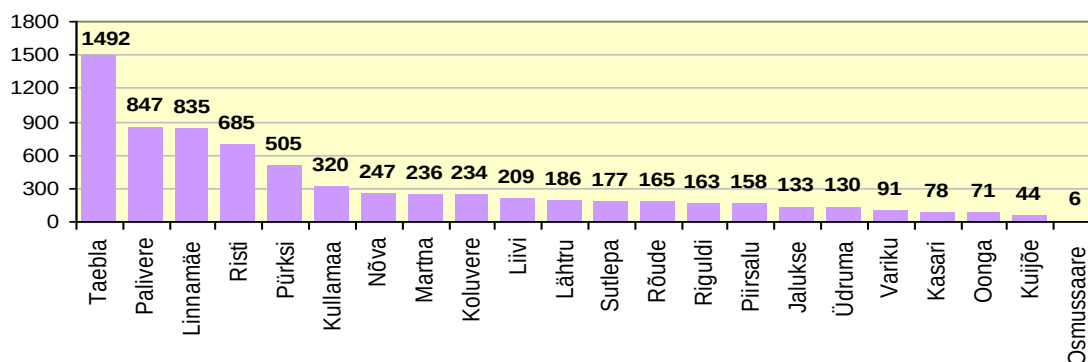
Demograafiline tööturururve indeks		Ülalpeetavate määr		Taastootmispotentsiaal	
Rõude	0,88	Kuijõe		Palivere	0,20
Linnamäe	0,86	Koluvere	73,3%	Linnamäe	0,19
Risti	0,81	Oonga	73,2%	Taebbla	0,19
Palivere	0,80	Kullamaa	72,0%	Risti	0,18
Taebbla	0,73	Lähtru	69,1%	Jalukse	0,17
Jalukse	0,69	Jalukse	68,4%	Kullamaa	0,17
Sutlepa	0,62	Sutlepa	67,0%	Rõude	0,17
Oonga	0,60	Üdruma	66,7%	Osmussaare	0,17
Koluvere	0,51	Risti	65,9%	Pürksi	0,17
Pürksi	0,50	Martna	63,9%	Üdruma	0,16
Üdruma	0,47	Rõude	63,4%	Koluvere	0,16
Martna	0,46	Taebbla	62,0%	Kasari	0,15
Kullamaa	0,45	Riguldi	59,8%	Sutlepa	0,15
Lähtru	0,41	Variku	59,6%	Riguldi	0,14
Liivi	0,41	Piirsalu	58,0%	Oonga	0,14
Riguldi	0,39	Pürksi	55,4%	Martna	0,14
Kasari	0,36	Palivere	53,4%	Lähtru	0,13
Kuijõe	0,30	Nõva	53,4%	Piirsalu	0,13
Variku	0,28	Linnamäe	53,2%	Variku	0,12
Piirsalu	0,26	Liivi	52,6%	Liivi	0,12
Nõva	0,21	Kasari	50,0%	Kuijõe	0,11
Osmussaare	0,00	Osmussaare	20,0%	Nõva	0,11
Piirkonna näitaja	0,62	Piirkonna näitaja	60,4%	Piirkonna näitaja	0,17

Demograafilise tööturururveindeksi põhjal näeme, et eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5-14-aastased) ja sealt vanuse tõttu väljalangevate inimeste (55-64-aastased) suhe on kõikides kantides alla 1, mis tähendab järgmisel kümnendil tööturule tuleb vähem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb. Selline olukord viitab tööjõulukorra võimalikule pingestumisele kohalikul tööjõuturul Suhteliselt paremas seisus indeksi alusel on vallas Rõude, Linnamäe, Risti ja Palivere kandid.

Ülalpeetavate määr, mis iseloomustab mittetööealiste (0-14-aastased ja üle 65-aastased) elanike arvu 100 tööealise (15-64-aastased) elaniku kohta, näitab mitu mittetööealist inimest tuleb 100 tööealise elaniku kohta. Mida väiksem on see suhe, seda väiksem koormus on töötajatel. Näeme, et paljudes kantides on ühe töötaja kohta suhteliselt palju ülalpeetavaid. Ühelt poolt peegeldab see laste arvu vähenemist. Laulva revolutsiooni ajal sündinud lapsed on noorte vanuserühmast välja kasvanud ja sündimuse languse tõttu on lapsi varasemast vähem. Teisalt, rahvastiku vananemine, mille tulemusena kasvab elanike arv vanusgrupis 65+. Murettekitav on asjaolu, et lisanduv noorte vanuserühm on pensionile siirdujatest väiksem, mis tähendab vallaeelarves ka vanemaealistele kulude kasvu. Valla eelarve seisukohalt on oluline üksikisiku tulumaksu laekumine kohalikku eelarvesse, mille tagab kõrge tööhõive, mis omakorda sõltub tasuvate töökohtade olemasolust, elanike tööalasest ettevalmistusest ja tervisest.

Demograafiline taastootmispotentsiaal on 15-49-aastaste naiste arv jagatuna elanike arvuga ja see on üks sündide arvu mõjutav tegur. Sündimus on rahvastiku taastootmise seisukohalt keskne näitaja Lääne-Nigula valla rahvastiku püsijäämises. See tähendab, et aktiivses sünnituseas on iga aastaga järjest vähem naisi. Suurema taastootmispotentsiaaliga on vallas Palivere, Linnamäe ja Taebla kandid. Keskmine sünnitaja Eestis on täna 30,6-aastane ja keskmine esmasünnitaja 28,2-aastane.

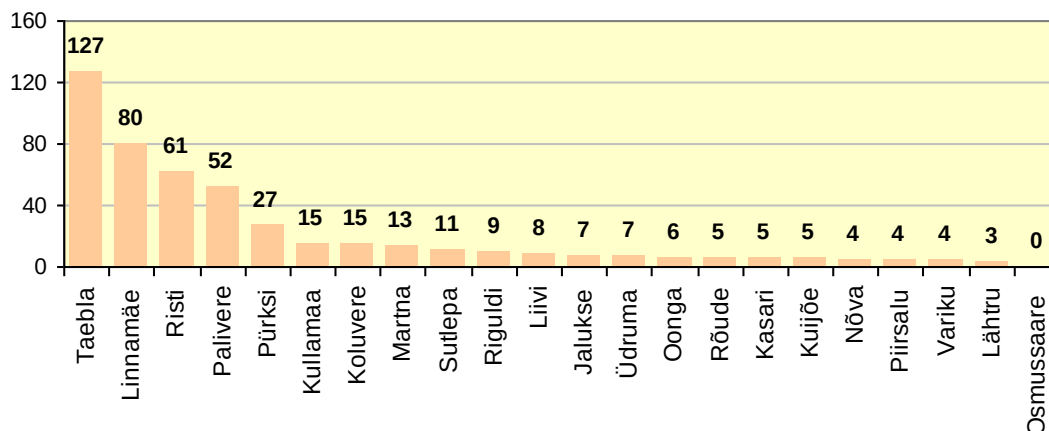
Kantide lõikes on elanike arv toodud joonisel 4.

Joonis 4. Elanike arv Lääne-Nigula valla kantides seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

Suurimaks kandiks on Taebla, kus elab 1492 elanikku, ehk 20,9 protsenti valla elanikest. Järgnevad Palivere (11,9%), Linnamäe (11,7%), Risti (9,6%) ja Pürksi (7,1%) kandid. Teistes kantides on elanike arv juba märksa väiksem ja kõige väiksema elanike arvuga on Osmussaare 6 elanikuga.

Vanusegrupis 0-6 on lapsi enim Taebla, Linnamäe, Risti ja Palivere kantides (joonis 5). Enam kui pooltes kantides jääb laste arv selles vanusegrupis alla 10.

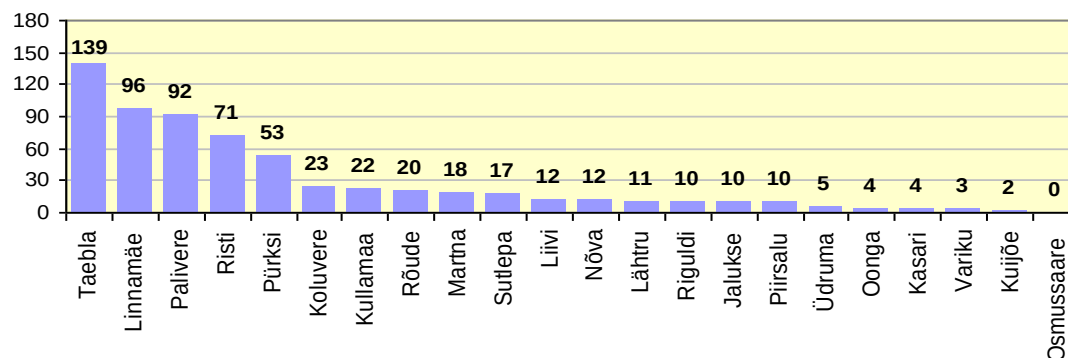
Joonis 5. 0-6-aastaste laste arv Lääne-Nigula valla kantides seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

Lääne-Nigula vallas on registreeritud 468 last vanuses 0-6. Täpsema pildi nendest lastest ühe aasta lõikes kantide kaupa annab tabel 5. Laste arvus on aastate lõikes küll kõikumised, kuid on positiivne, et 1 aastaseid lapsi on vallas peaaegu sama palju kui 6-aastaseid, kuigi nende vahel on laste arv aastate lõikes väiksem. Kantide lõikes on laste arv aastakäikude alusel väga erinev.

Tabel 5. 0-6-aastased lapsed Lääne-Nigula valla kantides seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

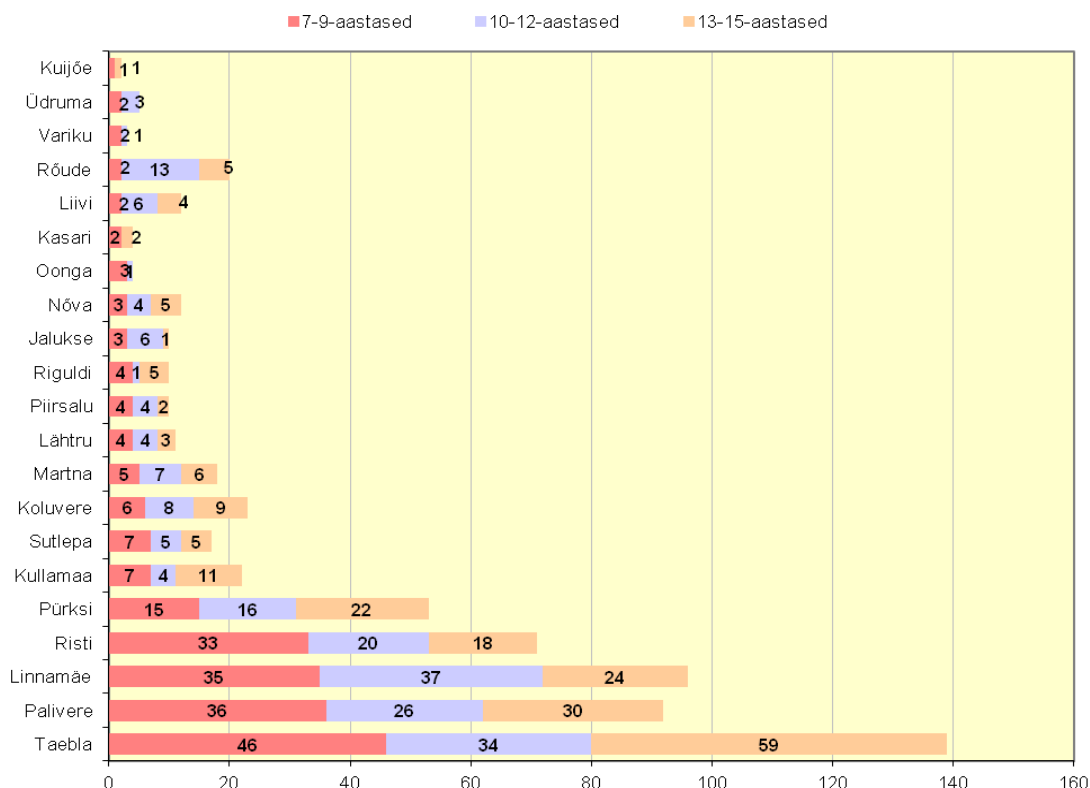
Kant	0-a	1-a	2-a	3-a	4-a	5-a	6-a	Kokku
Jalukse	1	1	3	1	0	0	1	7
Kasari	1	1	1	1	0	1	0	5
Koluvere	1	4	4	0	2	2	2	15
Kuijõe	0	1	0	1	2	0	1	5
Kullamaa	0	2	2	3	4	2	2	15
Liivi	0	0	2	1	1	1	3	8
Linnamäe	6	20	11	12	10	10	11	80
Lähtu	1	0	0	1	0	1	0	3
Martna	1	2	2	1	2	2	3	13
Nõva	0	0	0	1	1	1	1	4
Oonga	1	1	0	0	2	0	2	6
Osmussaare	0	0	0	0	0	0	0	0
Palivere	2	9	6	8	9	9	9	52
Piirsalu	0	1	0	0	1	1	1	4
Pürksi	0	7	4	1	8	2	5	27
Riguldi	0	2	2	2	0	2	1	9
Risti	3	9	9	5	11	11	13	61
Rõude	1	0	0	1	0	1	2	5
Sutlepa	1	1	2	1	2	1	3	11
Taebla	13	21	18	19	17	17	22	127
Variku	0	0	1	0	1	2	0	4
Üdruma	3	0	0	1	0	1	2	7
Kokku	35	82	67	60	73	67	84	468

Põhikooliealiste laste arv vanusgrupis 7-15 kantide järjestuses palju ei muutu. Ülekaalukalt on esikohal Taebla kant 139 lapsega (joonis 6), järgnevad Linnamäe ja Risti kandid.

Joonis 6. Põhikooliealiste laste (vanus 7-15) arv Lääne-Nigula valla kantides seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

Lapsed vanusegrupis 7-15, jagatuna kolme vanusrühma, kantide lõikes on esitatud joonisel 7.

Joonis 7. Põhikooliealiste laste (vanus 7-15) arv Lääne-Nigula valla kantides seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

Taebla, Palivere, Linnamäe, Risti ja Pürksi kantide lapsed vanuses 7-15 aastat moodustavad 71,1% valla laste arvust vastavas eariühmas.

Lääne-Nigula vallas on moodustatud koolipiirkonnad⁵, mis järgivad kandi piire, välja arvatud Taebla Kooli piirkond, kuhu lisaks Taebla kandile kuulub ka kaks Palivere kandi küla: Vidruka küla ja Väänla küla. Vidruka külas elab seisuga 01.07.2020 0-6-aastaseid lapsi kokku 3 last ja Väänla külas 6 last. Variku kant, kus elab seisuga 01.07.2020 kokku 4 last vanuses 0-6, kuulub samaaegselt kahe kooli piirkonda: Oru Kooli ja Nõva Kooli. Tabelis 6 on Variku kandi lapsed arvestatud nii Oru Kooli kui Nõva Kooli, samuti on Vidruka küla ja Väänla küla lapsed arvestatud nii Palivere Põhikooli kui Taebla Kooli (Tabel 6).

Tabel 6. Koolipiirkonnad Lääne-Nigula vallas (Allikas: Lääne-Nigula VV määrus "Elukohajärgse munitsipaalkooli määramise tingimused ja kord, vastu võetud 09.01.2019)

Haridusasutus	Kooli piirkond kantide lõikes				
Kullamaa Keskkool	Koluvere	Kullamaa	Liivi	Üdruma	
Oru Kool	Jalukse	Linnamäe	Variku		
Noarootsi Kool	Osmussaare	Pürksi	Riguldi	Sutlepa	
Nõva Kool	Nõva	Variku			

⁵ Lääne-Nigula VV määrus „Elukohajärgse munitsipaalkooli määramise tingimused ja kord”, vastu võetud 09.01.2019. <https://www.riigiteataja.ee/akt/418012019004>

Martna Põhikool	Kasari	Lähtru	Martna	Oonga	Rõude
Palivere Põhikool	Palivere				
Risti Põhikool	Kuijõe	Piirsalu	Risti		
Taebala Kool	Taebala	Vidruka küla (Palivere kant)	Väänla küla (Palivere kant)		

Järgnevalt vaatame 0-6 aastaste aste arvusid koolipiirkondade lõikes (Tabel 7).

Tabel 7. Lääne-Nigula valla lapsed koolipiirkondade lõikes seisuga 01.07.2020 (Allikas: rahvastikuregister)

Haridusasutus	0-a	1-a	2-a	3-a	4-a	5-a	6-a	Kokku
Kullamaa Keskkool	4	6	8	5	7	6	9	45
Oru Kool	7	21	15	13	11	12	12	91
Noarootsi Kool	1	10	8	4	10	5	9	47
Nõva Kool	0	0	1	1	2	3	1	8
Martna Põhikool	5	4	3	4	4	5	7	32
Palivere Põhikool	2	9	6	8	9	9	9	52
Risti Põhikool	3	11	9	6	14	12	15	70
Taebala Kool	13	22	19	22	17	19	24	136
Kokku	35	83	69	63	74	71	86	481

Enim alla 6- aastaseid lapsi on Taebala Kooli koolipiirkonnas (136), järgnevad Oru Kooli (91), Risti Põhikooli (70) ja Palivere Põhikooli 52) piirkonnad.

Järgnevalt vaatame kahte olukorda kui Sutlepa kandi lapsed a) kõik Noarootsi Kooli lasteaia rühmas, b) kõik lapsed Oru Kooli lasteaia rühmas ja c) lapsed jagunevad Noarootsi Kooli ja Oru kooli lasteaia rühmade vahel pooleks.

A. Sutlepa lapsed Noarootsi Koolis (see on sama mis algvariant)

Haridusasutus	0-a	1-a	2-a	3-a	4-a	5-a	6-a	Kokku
Oru Kool	7	21	15	13	11	12	12	91
Noarootsi Kool	1	10	8	4	10	5	9	47

B. Sutlepa lapsed Oru Koolis

Haridusasutus	0-a	1-a	2-a	3-a	4-a	5-a	6-a	Kokku
Oru Kool	8	22	17	14	13	13	15	102
Noarootsi Kool	0	9	6	3	8	4	6	36

C. Sutlepa lapsed pooled Noarootsi Koolis ja pooled Oru koolis

Haridusasutus	0-a	1-a	2-a	3-a	4-a	5-a	6-a	Kokku
Oru Kool	8	21	16	14	12	12	13	96
Noarootsi Kool	1	11	9	4	11	6	11	53

Variku piirkonnas (Variku, Nõmmemaa, Hindaste) oleks pilt järgmine a) kõik lapsed Oru Kooli lasteaiarühmas, b) kõik lapsed Nõva Kooli lasteaiarühmas ja c) lapsed jagunevad Oru Kooli ja Nõva Kooli lasteaiarühmade vahel pooleks.

A. Kõik Variku lapsed Oru Koolis

Haridusasutus	0-a	1-a	2-a	3-a	4-a	5-a	6-a	Kokku
Oru Kool	7	21	15	13	11	12	12	91
Nõva Kool	0	0	0	1	1	1	1	4

B. Kõik Variku lapsed Nõva Koolis

Haridusasutus	0-a	1-a	2-a	3-a	4-a	5-a	6-a	Kokku
Oru Kool	7	21	14	13	10	10	12	87
Nõva Kool	0	0	1	1	2	3	1	8

C. Variku lapsed pooleks Oru Koolis ja Nõva Koolis

Haridusasutus	0-a	1-a	2-a	3-a	4-a	5-a	6-a	Kokku
Oru Kool	7	21	15	13	10	11	12	89
Nõva Kool	0	0	0	1	2	2	1	6

Lisa 2

Arengukava tegevuste täitmist mõõdetakse valgusfoori meetodil:

- PUNANE – tegevust pole alustatud. Tegevuse suhtes pole midagi toimunud, puuduvad konkreetsed vastutajad, tähtajad ja ressursid.
- KOLLANE – tegevus on täitmisel ning senine elluviimine on toimunud plaanipäraselt. Määratud on vastutaja ja konkreetne tähtaeg.
- ROHELINE – tegevus on teostatud.

2020. aasta alguses puhkes maailmas koroonaviiruse haiguse COVID-19 pandeemia, mis jõudis ka Eestisse ja tingis 12. märtsil eriolukorra välja kuulutamise Vabariigi Valitsuse poolt. Eriolukorrast ja pandeemiast tulenev olukord nii maailma- kui Eesti majanduses muudavad tegevuste prognoosimise keeruliseks ning võivad tingida olulisi majanduslikke tagajärgi ja mõju tulubaasile. Prognooside kohaselt võivad suurimad mõjud avalduda 2020 sügisel. Eriolukorra piirangud lükkasid mitmed 2020. tegevused edasi (avalikud arutelud, üritused jne)

E 1. Lääne-Nigula vald on atraktiivne elu- ja töökeskkond luues eeldusi elanike arvu suurenemiseks.

Soovitud seisundi kirjeldus:

Arengukavas kirjeldatud tegevustega saavutatakse elanike arvu stabiliseerumine ning positiivse stsenaariumi korral elanike arvu kasv. Lääne-Nigula vald pakub kättesaadavaid ja kvaliteetseid avalikke teenuseid ja rakendab kõiki meetmeid olemasolevate elanike heaolu tagamiseks ning uute elanike Lääne-Nigula valda asumiseks. Valla elanike arv stabiliseerub ja hakkab kasvama.

E 1.1. Väljarände vähendamine ning Lääne-Nigula valda elama asumise propageerimine ja toetamine. Vastavate eesmärgid on sätestatud valla arengukavas ja üldplaneeringus.

Väljakutsed:

1. Elanike arvu vähenemine, vananemine ja väljaränne.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad ⁶	ÜL ⁷	Täitmine
1.1.1	Valla turundusstrateegia väljatöötamine 2019. aastaks ja selle rakendamine, piirkondade eripära leidmine, säilitamine ja arendamine	ÜL	
1.1.2	Kvaliteetsete ja kättesaadavate teenuste tagamine vastavalt peaesmärgile 1.	ÜL	vt PM 1 tegevusi.
1.1.3	Soodne ettevõtluskeskkond ja tasuvad töökohad vastavalt peaesmärgile 2.	ÜL	vt PM 2 tegevusi
1.1.4	Hästi toimivad ja vajadustele vastavad taristud vastavalt peaesmärgile 3.	ÜL	vt PM 3 tegevusi
1.1.5	Hea avaliku halduse tagamine vastavalt peaesmärgile 4	ÜL	vt PM 4 tegevusi
1.1.6	Maale elama asumist soodustavate meetmete rakendamine (sh hajaasustuse programmis	ÜL	Lääne-Nigula vald osaleb hajaasustuse programmis

⁶ Eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused.

⁷ ÜL – tähendab, et tegevus on sätestatud ühinemislepingus või selle lisades.

	osalemine, kiire interneti arendamise projektid, uue vallaelaniku tunnustamine, valla toetused).	Lääne-Nigula vallas osales 2019. üle-eestilisel Maal elamise päeval 4 piirkonda: Martna, Risti, Palivere ja Oru. Kõikides piirkondades ja külastuspunktides oli sel päeval kokku 2460 külastust. 2019. aastal toimus ka tavaks saanud uue vallaelaniku kampaania. Loosis osales 170 uut vallaelanikku, kelle seast sai üks õnnelik iPadi omanikuks ning 8 õnnelikku said Dirhami Kalakohviku kinkekaardi. Lisaks loositi välja üks pereauhind ning selle võitja valis endale kingituseks külmkapi. Tegevused jätkuvad jooksvalt 2020 Maal elamise päevaga.
1.1.7	Lääne-Nigula valla üldplaneeringu koostamine 2018-2020	Vallavolikogu 20.09.2018 otsusega nr 79 „Lääne-Nigula valla üldplaneeringu koostamine ja keskkonnamõtjude strateegilise hindamise algatamine“ algatati üldplaneeringu koostamine ning keskkonnamõtjude strateegiline hindamine. Leping eduka pakkujaga sõlmiti 08.02.2019 ning töid teostavad AB Artes Terrae OÜ ja OÜ ARTES TERRAE täitmise tähtajaga 30.09.2021. Üldplaneeringu koostamine on jõudnud faasi, kus on valminud KSH aruande eelnõu. Üldplaneeringu menetlemist ei ole võimalik lõpetada 2020, mõistlik on sätestada arengukavas uus tähtaeg.
1.1.8	Üldplaneeringu koostamise käigus valla keskuste funktsionaalse tsoneerimise skeemide koostamine.	Vt punkti 1.1.7
1.1.9	Elamuehituseks sobilike alade ja nende arenguvajaduste kaardistamine valla üldplaneeringu koostamise käigus, koostöös maakomanikega võimaluste otsimine planeeringute koostamiseks ja/või elamuehituseks vajalike taristute väljaehitamiseks, info koondamine ja avaldamine, maatükkide turundamine. 2020. aasta jooksul viiakse lõpule Umbaia DP menetlus Österby külas ning hinnatakse erinevate elamuarenduste (Umbaia DP Noarootsis, Kullamaa järv-puhkeala DP Kullamaal, nn Siimapõllu DP Ristil, Möisapõllu DP Nõval, Nurmela Taeblas, Räägupõllu Orul jt) võimalused ja riskid, ning	Vt punkti 1.1.7 Umbaia DP algatati Lääne-Nigula Vallavalitsuse 19.02.2019 korraldusega nr. 89. Planeering kehtestati Lääne-Nigula Vallavalitsuse 14.04.2020 korraldusega nr 184. Volikogu 18.06.2020 otsusega nr 18 algatati DP ala kinnistute müük enampakkumisel. Hetkel (08.20) toimub piirkonna taristute välja arendamine. Maa-ametiga peetakse läbirääkimisi Risti Siimapõllu (Sireli 9 ja Siimapõllu

	kalkuleeritakse taristute arendamise maksumused ja finantseerimise võimalused.		DP ala) KOV omandisse saamise võimaluste üle.
1.1.10	Võimaluste loomine (kruntide müük, kommunikatsioonide rajamine, saare ja mandrivahelise ühenduse toetamine) Osmussaare püüasustuse suurenemiseks		2020 kavas välja töötada Osmussaarel asuvate elamukruntide müügi põhimõtted ja leida võimalus vähemalt ühe krundi müügiks. Uusi võimalusi loovad Kaitseinvesteeringute Keskuse perspektiivsed investeeringud Osmussaarel.

E 1.2. Lääne-Nigula vallas on kättesaadav, kvaliteetne laste ja noorte arengut toetav, kaasaegse õppekorralduse ja -keskkonnaga ning mitmekesiste võimalustega haridusasutuste võrk.

Väljakutsed

1. Kodulähedaste põhikoolide jätkusuutlikkus;
2. Erineva õpilaste arvuga koolides teenuste võrreldava kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine;
3. Kullamaa Keskkooli arendamine;
4. Tänapäevaste õppemeetodite ja tehnoloogiate (sh IKT) areng;
5. Erivajadustega laste arvu kasv;
6. Raskused uute õpetajate leidmisel, pedagoogide keskmise vanuse tõus;
7. Haridusasutuste vaheline koostöö.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
1.2.1	Õpetajate palga viimine tasemele, mis ületaks vähemalt 5% Eesti keskmist õpetaja palka.	ÜL	Jooksvalt ja arvestades riigi õpetajate palgapoliitikat
1.2.2	Üldhariduse rahastamismudelid, kodulähedase hariduse tagamise põhimõttest, kriitilisest õpilaste arvust ja õpilaste arvu prognoosist lähtuvate otsuste vastuvõtmine	ÜL	Vastavalt vajadusele. Valla arengukavas ette nähtud kriteeriumid otsuste tegemiseks. Lääne-Nigula Vallavolikogu 18. juuni 2020 otsusega nr 23 otsustati alates 2021/2022 õppeaastast lõpetada Nõva Kooli III kooliastme tegevus.
1.2.3	Koolides kaasaegsete õppemeetodite ja uuendusliku õppevara juurutamine, võimalusel õppesuundade väljaarendamine ja valdkondlik spetsialiseerumine/suunitlus- selle raames II ja III kooliastme õppekava kaasajastamine (reaalained, robotika, ettevõtlusõpe, piirkonna eripärast tulenevad õppesuunad); ainetevahelise lõimingu tõhusam rakendamine, vastava teema käsitus haridusasutuse arengukavas.	ÜL	Jooksvalt. Asutuste juhtide infokoosolekud. Uutes asutuste arengukavades nõuame teema käsitlust.
1.2.4	Kullamaa Keskkooli turunduspoliitika rakendamine õpilaste arvu suurendamiseks, õppekvaliteedi tagamine, õpilaskorterite kaasajastamine. Kullamaa kooli siseõue kohandamine liikumis- ja sporditegevuseks (varikatuse ehitus)	ÜL	Koostöös ettevõtjatega paigaldatud Kullamaa KK reklaam Risti-Virtsu maantee äärde. Õpilaskorterite remont toimub. 09.2020. asub tööle kooli uus direktor, kellega on kavas kooli turundusplaani uuesti üle vaadata.
1.2.5	Õpetajate konkurentsivõime tagamine, osalemise programmides, mis on suunatud õpetajatöö kvaliteedi tõstmisele ja noorte õpetajate kooli tööle asumisele. Kooli tööle		Vastavalt vajadusele

	asuvatele kvalifitseeritud õpetajatele vajadusel elamispinna ja /või sõidukompensatsiooni tagamine.		
1.2.6	Koolijuhtide arenguprogrammides osalemine.		Vastavalt vajadusele
1.2.7	Õpetajatele täiskoormuse tagamine, kvalifikatsiooniga õpetajate „jagamine“ valla erinevate koolide vahel.		Palivere Põhikool ja Taebla Kool jagavad käsitööõpetajat.
1.2.8	Koolide muutmine kiusamisvabaks, varajase märkamise ja teavitamise olulisuse teadvustamine, pedagoogide ja koolitöötajate sellekohane koolitamine.		Valla koolid ühinevad kiusamisvaba kooli programmiga. (KIVA)
1.2.9	Hariduse tugiteenuste tagamine, mille käigus luuakse valla ühtne tugiteenuste keskus koolipsühholoogi, eripedagoogi, sotsiaalpedagoogi, logopeedi ja õpiabiteenuse koordineeritud pakkumiseks. Vastavate spetsialistide koolitamine ja erinevate soodustuste (nt elamispind, sõidukompensatsioon) tagamine.	ÜL	Koolipsühholoogi teenus on tagatud kõigis koolides ja lasteaedades. 01.09 suureneb ühe eripedagoogi koormus 0,5 kohalt 1,0-ni, mis võimaldab tagada eripedagoogi teenuse Martna ja Nõva piirkonnas.
1.2.10	Koolide esitlusvahendite ja õppematerjalide jätkuv uuendamine (nt nuti- ja puutetundlikud tahvlid, sülearvuteid/tahvelarvutid, e-õppe materjalid jms) Haridustehnoloogi teenuse tagamine koolides.		Tehnoloogia hankimiseks kasutatud HITSA meetmed. Eraldi haridustehnoloog on osalise koormusega Noarootsi PK, mujal täna katmata. 2020. sai HITSA Progetiigri meetmest toetuse Palivere Lasteaed, Taebla Lasteaed
1.2.11	Kooli WIFI-võrgu arendamine (leviala laiendamine, kvaliteet)		Varasema programmiga kaetud Noarootsi, Oru, Risti Palivere koolid.
1.2.12	IKT kasutamise edendamine aineõpetuses, sealhulgas vastava õpetajakoolituse ning koolide IKT-taristu edendamisega, vastava teema käsitus haridusasutuse arengukavas.		Uutes arengukavades nõuame teema käsitlust. Valminud Taebla Koolis on uus IKT taristu.
1.2.13	Koostöö soodustamine erinevate koolide vahel (sh ühised õpetajad, erialaklasside ja sportimisvõimaluste ühine kasutamine, huvialaringid), vastava teema käsitus haridusasutuse arengukavas.		Uutes arengukavades nõuame teema käsitlust. Alates 2019/2020 ühine tööõpetuse/tehnoloogia õpetaja Taebla ja Palivere koolides.
1.2.14	Haridusasutuste hoolekogude liikmete koolitamine.		Hoolekogu liikmete koolitust korraldatakse haridusasutuse poolt
1.2.15	Valla haridusstipendiumi maksmine. 2019. aastaks töötatakse välja ja rakendatakse õppurite ja õpetajate tunnustamise kord.	ÜL	Valla haridusstipendium kinnitatud volikogu 29.03.2018 määrusega nr 18 Õpilaste tunnustamise kord kinnitatud volikogu 18.04.2019 määrusega nr 13 Valla haridusstipendiumi maksti 2019. aastal järgmistele 13 taotlejatele kokku 5000 euro ulatuses. 2020. aastal eraldati toetus 15 taotlejale kokku 5000 euro ulatuses. Tunnustamise korra järgi tunnustati 32 õpilast erinevate saavutuste eest (nt hõbemedaliga lõpetajad, edukad esinejad üleriigilistel ja maakondlikel

			olümpiaadidel või konkurssidel, põhikooli vabariigi kiitusega lõpetajad, põhikooli kiituskirjaga lõpetajad jt).
1.2.16	Noarootsi Kooli õpilaskodus vajalike teenuste tagamine ja õpilaskodu arendamine. Noarootsi õpilaskodus tagatakse lisaks vanemate poolt rahastatavatele kohtadele riiklikult rahastatavad õpilaskodu kohad sotsiaalse erivajadusega lastele.		Nõva kooli õpilaskodu kohad toodud Noarootsi õpilaskodu juurde. Noarootsi koolis tagatud koolipsühholoogi teenus, vajadus on eripedagoogi teenuse tagamiseks.
1.2.17	Haridusametuse (lasteaed, kool) juhtimiskorralduse analüüs 2018-2019, põhjendatud juhul lasteaia ja kooli juhtimise ühendamine ja teised juhtimiskorralduslikud muudatused alates 01.09.2019.		Alates 09.2020 võetakse hariduse tugiteenuste keskusesse tööle lasteaedade õppe ja arendustöö koordinaator. Arutelud lasteaia- ja koolide juhtimismudeli täiendamiseks jätkuvad.
1.2.18	Haridusametuste vahelise koostöö korraldamine, ühisüritused ning projektide kirjutamine ühisprojektidena.	ÜL	Korraldati mitu ühisprojekti.
1.2.19	Koostöö SA-ga-Läänemaa õpetajate tunnustamise ürituste ja teiste haridusprojektide elluviimisel		Koostöö toimib. www.laanemaa.ee

E 1.3. Kõigile valla lastele on tagatud lasteaia kohad konkurentsivõimelise alusharidusega lasteaedades, kus on motiveeritud õpetajad ning vajalikud tugiteenused.

Väljakutsed:

1. Kodulähedaste lasteaedade säilitamine;
2. Lasteaia kohtade puudus teatud piirkondades ning laste vähenenud arv teistes;
3. Tänapäevaste õppemeetodid ja tehnoloogiad (sh IKT) alushariduses;
4. Erivajadustega laste arvu kasv;
5. Kvalifitseeritud lasteaiaõpetajate puudus maapiirkonnas.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
1.3.1	Kodulähedase lasteaia säilitamine, lasteaia jätkavad tegevust kõigis 8 keskus. Lasteaedades töötavad väga head pedagoogid, kellel on vastav kvalifikatsioon ning toimub nende süsteemne koolitamine.	ÜL	Kõik lasteaia kohad on avatud, 2019 kevadel avasime täiendava lasteaiaühiku Linnamäel, et likvideerida lasteaia kohtade puudujääk piirkonnas. 2020. konkurss kvalifitseeritud lasteaiaõpetaja leidmiseks Nõva Kooli. Alates 09.2020 võetakse hariduse tugiteenuste keskusesse tööle lasteaedade õppe ja arendustöö koordinaator.
1.3.2	Lasteaiaõpetaja palga viimine vähemalt õpetaja alampalga määrani aastaks 2023. Lasteaeda tööle asuvatele kvalifitseeritud spetsialistidele vajadusel elamispinna tagamine.	ÜL	Toimub arvestades riigi õpetajate palgapoliitikat
1.3.3	Suvised lastehoiuteenuse pakkumine aastast 2019. valla koolieelses lasteasutuses arvestades seejuures töörande suundi, lasteaedade lahtiolekuaegade sätestamine nii, et see		2020. aastal on suvine teenus tagatud kõigis lasteaedades (va Nõva Kooli lasteaiaühik ja remondi tõttu suletud lasteaia)

	toetaks inimeste tööle asumist või töölkäimist; perspektiivis hoiuteenuse pakkumine vahetustega töötavatele peredele väljaspool tavapärasest lasteaia lahtiolekuaega.		
1.3.4	Uue lasteaiarühma moodustamine Linnamäe Lasteaia juurde, selleks vajaliku moodullasteaiaploki rentimine		Rühm avatud 03.2019
1.3.5	Lasteaedade kohatasu järkjärguline ühtlustamine aastaks 2022 ja hoidmine lapsevanemale taskukohasena. Lasteaias on toitlustamine valla lastele tasuta.	ÜL	Lasteaiatoit on tasuta (volikogu 22.02.2018 määrus nr 12) Kohatasude määrus on kehtestatud 21.11.2019 määrusega nr 28.
1.3.6	Haridusliku erivajadustega lastele vajalike tugiteenuste tagamine valla ühtse tugiteenuste keskuse vahendusel.	ÜL	Vt punkt 1.2.9 lasteaedades on tagatud psühholoogiteenus, eripedagoogi teenus puudub veel Noarootsi ja Nõva lasteaiarühmas.
1.3.7	Lasteaedades tänapäevase õppevara ja IKT võimaluste tagamine (sh robotikavahendid, tahvelarvutid, nutitahvlid, esitlustehnika jms), vastava vahendite kasutamise sätestamine õppekavas ja teema käsitus haridusasutuse arengukavas.		Uutes arengukavades nõuame nimetatud teemat käsitlemist. HITSA seadmete taotlusvoorst sai 2020 raha Palivere Lasteaed Piibelet ja Taebla Lasteaed
1.3.8	Õuesõppe võimaluste loomine lasteaedade juurde		Palivere lasteaia juures valmis 2019. õuesõppe maja (kaasava eelarve raames) 2020. valmib õuesõppe maja Kullamaa lasteaia juures.
1.3.9	Lasteaia erialaõpetajate (liikumisõpetaja, muusikaõpetaja) vajaduse analüüs 2018 ja võimalusel vastavate spetsialistide tööle võtmine aastatel 2019-2020.		2019. võetud tööle muusikaõpetaja (osalise koormusega) Linnamäe Lasteaias.
1.3.10	Lasteaia õppekava rikastamine piirkonna eripärale tuginevate teemadega (nt pärandkultuur, keskkonnateemad), vastavates programmides ja projektides osalemine. Teema käsitus haridusasutuse arengukavas.		Uutes asutuste arengukavades tuleb nimetatud teemat käsitleda.
1.3.11	Osalemine erinevates lasteaiaprogrammides (nt Kiusamisest vaba lasteaed, Tervist edendav lasteaed jne).		Lasteaiad osalevad nimetatud programmides.
1.3.12	Hoolekogude liikmete koolitamine.		Hoolekogu liikmete koolitust korraldatakse haridusasutuse poolt

E 1.4 Lääne-Nigula lapsed osalevad aktiivselt huvihariduses ja huvitegevuses.

Väljakutsed:

1. Teenuste sihtgrupid territoriaalselt hajutatud;
2. Mitmekülge kodulähedase huvihariduse- ja tegevuse pakkumine kõigis valla piirkondades;
3. Looduse, teaduse ja tehnika valdkonda kuuluvate ringide valikute suurendamine;
4. Huvitegevuse kujundamine vastavalt valla piirkondade eripäradele.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
--	---------------	----	----------

1.4.1	Huvihariduse ja huvitegevuse ühtse kava koostamine 2019. aastal ja kava iga-aastane uuendamine.		Huvitegevuse kava heaks kiidetud volikogu 23.01.2019 määrusega nr 6 (2019) ja 16.01.2020 määrusega nr 3 (2020)
1.4.2	2020. aastaks töötatakse välja ja rakendatakse ühtsed koolide huvitegevuse korraldamise põhimõtted, viiakse läbi kvaliteedi hindamine ning ühtlustatakse juhendajate palgakorralduse alused.		Ühtsed alused töötatakse välja 2020. lõpuks
1.4.3	Looduse, teaduse ja tehnika ning loogilist mõtlemist soodustavate valdkonda kuuluvate ringide valikute suurendamine.		Kajastatud huvihariduse kavas. 2020. IV kv kavas koostada huvihariduse kava uus versioon, kus näha konkreetseid kriteeriumid huvihariduse korraldamisel koolides. Vt p 1.4.2
1.4.4	Lääne-Nigula tasub teiste kohaliku omavalitsuse üksuste EHS-es registreeritud huvikoolides õppivate laste pearaha ning soodustab huvikooli filiaalide tegevust ning moodustamist.	ÜL	Huvikoolides õppivate laste pearahade hüvitamine toimub vastavat volikogu määrusele. https://www.riigiteataja.ee/akt/409012018005 Haapsalu Muusikakooli tegevuskohad töötavad jätkuvalt Ristil ja Paliveres. Moodustatud JK Nõmme Kalju treeningrühm Ristil.
1.4.5	Võimaluse andmine koolide õpilastel osa võtta teise kooli huviringidest ning avaliku ühistranspordi liinivõrgu ja sõiduplaanide kujundamine sellele vastavaks.		võimalus on olemas, kuid logistilised keeruline korraldada.
1.4.6	Selgelt eristuva suunitlusega huvihariduse säilitamine ja arendamine piirkondades (nt maadlus Martnas, pärimusmuusika Ristil, loodusharidus Nõval jne).		Valla huvihariduse- ja huvitegevuse kava, huvihariduse rahastamise kord ja volikogu menetluses olev sporditoetuse kord tagavad eelnimetatud tegevussuuna täitmise.

E 1.5. Noorsootööteenus on üle kogu Lääne-Nigula valla noortele kättesaadav ja järjepidev, noortele on tagatud mitmekesised võimalused.

Väljakutsed:

1. Teenuste sihtgrupid territoriaalselt hajutatud;
2. Kvalifitseeritud noorteujuhtide ja noorsootöötajate puudus.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
1.5.1	Noorte senisest ulatuslikum kaasamine aruteludesse ja otsustusprotsessi, noortevolikogu moodustamine ja tegevuse toetamine.		Noortevolikogu moodustatud volikogu 16.05.2019 määrusega nr 15. Käivitub 2020 IV kvartal.
1.5.2	Noorsootöö arendamine tänaste avatud noortekeskuste baasil, noortekeskuste juhtimine ühtse võrgustikuna, ühisprojektide ja tegevuste korraldamine.	ÜL	Noortekeskused toimivad, ühtses võrgustikus on Taebla, Nigula, Palivere, Risti, Linnamäe noortekeskused; osavalla struktuuriüksusena toimivad Martna, Noarootsi, Kullamaa noortekeskused.
1.5.3	Noorte omaalgatuse ja erinevate noorsooprojektide toetamine.	ÜL	Väärtuspõhine punkt.
1.5.4	Ülevallaliste noorsooprojektide korraldamine.		nt Lääne-Nigula Avatud noortekeskuse õpilasmaleva projekt 2020

1.6 Tagatud on iseseisev sotsiaalne toimetulek ja tõhus sotsiaalprobleemide ennetamine ning lahendamine.

Väljakutsed:

1. Teenuste sihtgrupid territoriaalselt hajutatud;
2. Teenused erinevates valla osades ebaühtlaselt tagatud;
3. Teenuste planeerimine, disainimine ning kättesaadavuse tagamine vastavalt valla piirkondade eripäradele;
4. Eluruumi tagamise teenuse ebaühtlane kvaliteet;
5. Erivajadustega inimeste toimetuleku tagamine;
6. Kasvav vajadus hooldekodude kohtade järele ning hooldekodude tulevik.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
1.6.1	Abivajajate varajase märkamise soodustamine ja selle olulisuse teadvustamine ühiskonnas. Naabriabi soodustamine kui koduteenuseid täiendav ja omavalitsuse koormust täiendav tegevussuund.		Vastavad artiklid Lääne-Nigula valla ajalehes
1.6.2	Sotsiaalteenuste (koduteenus, sotsiaaltransporditeenus, tugiisikuteenus, isikliku abistaja teenus, võlanõustamisteenus) ühtsete kordade kehtestamine 2018, teenuste disain ja arendamine, kvaliteedi kriteeriumite väljatöötamine ja seire. Osalemine sellekohastes projektides. Teenuste üheks oluliseks eesmärgiks on inimeste tööle asumise või tööl jätkamise toetamine.	ÜL	Ühtsed korrad kehtestatud volikogu 15.10.2018 määrusega nr 45 (teenused), 20.09.2018 määrusega nr 36 (hoolduse seadmine) 22.02.2018 nr 13 (koduteenus)
1.6.3	Koostöö Haapsalu linnaga sotsiaalteenuste tagamiseks (puuetega inimeste hoolekanne, varjupaigateenus, turvakoduteenus jm).		Koostööd tehakse erivajadustega inimeste hoolekandes (Haapsalu Sotsiaalmaja), varjupaigateenuse osutamisel jm
1.6.4	Lapsevanemate vanemlike oskuste suurendamine ning vanema ja lapse suhete parandamine „ema-isa kooli“ käivitamine, vanemlusprogrammides osalemine.		Jooksvalt. käivitatud vanemlusprogramm „Imelised aastad“
1.6.5	Koostöö kolmanda sektorite organisatsioonidega (nt kogudused, MTÜ-d) sotsiaalteenuste tagamiseks.		Lääne-Nigula koguduse juures tegutseb erivajadustega inimeste rühm. Töö erivajadustega inimestega ka teiste koguduste juures.
1.6.6	Osalemine puuetega inimestele kodu kohandamisele suunatud projektides-kodude füüsiline kohandamine, kütteseadmete korrastamine jms.		Volikogu 15.11.2018 määrusega nr 47 kehtestatud vastav kord, projekt toimib.
1.6.7	Erivajadustega inimeste tegevuskeskuse (sh toetatud töö jms) rajamine Taeblasse või Paliverre		Tegevus on ootel
1.6.8	Intervallteenuse väljaarendamine Rõude külamajas ja Nõva päevakeskuses, toetatud elamise teenuse arendamine Nõva Päevakeskuses.		Tegevus on ootel
1.6.9	Sotsiaalmaja vajaduse hindamine (Martna sotsiaalmaja, Palivere Lähtru 8-toetatud elamine), võimaluste otsimine		SA KredEx'i meetmesse „Elamufondi arendamise investeeringutoetus kohalikele omavalitsustele“ on kavas esitada taotlus

	olemasolevate sotsiaalmajade (Pürksi, Palivere Lähtru 8, Risti Sireli maja) rekonstrueerimiseks ja elamistingimuste tagamiseks.		Martna munitsipaalmaja ehitamiseks. Täna seisuga on vastav projekt üleriiklikult peatatud. Lähtru 8 maja Paliveres on AS Lääne-Nigula Varahaldus omandis ja AS soovib maja võõrandada erainvestorile, kes suudab majja investeerida.
1.6.10	Kütte, ravimite, abivahendite, hooldekodu kohamaksu jm toetamine vastavalt abivajaja hindamise tulemustele.		Vastav kord kehtestatud volikogu poolt: https://www.riigiteataja.ee/akt/405062018004 Toetuste maksmine toimub vajaduspõhiselt.
1.6.11	Hooldekodude teenuse kvaliteedijuhtimise mudeli juurutamine ja spetsialiseerumise võimalikkuse analüüs koostatakse aastaks 2020. Hooldekodude ühendamise õiguslike, juhtimisalaste ja majanduslike aspektide analüüs ning lähtudes hinnangu tulemustest otsuste langetamine tehakse hiljemalt 2020. aastaks. Hooldekodudes pakutavate teenuste mitmekesistamine ning erinevate toetusmeetmete abiga uute teenuste liikide juurutamine.		Hooldekodudel on saadud tegevuseks vajalikud tegevusload. (vt ka punkt 1.6.12)
1.6.12	Lääne-Nigula vallas asuvad hooldekodud peavad katma valla vajaduse ning pakkuma hooldekodukohti tervele Läänemaale ja võimalusel Põhja- ja Lääne- Eestile. Eesmärgiks on uute hooldekodukohtade ja hooldekoduteenuste kavandamine kaasates selleks vajadusel PPP projektide raames erainvestorid. Rajada Kullamaa Tehisjärve äärde eakate kodu (algatada detailplaneeringu muutmine ja välja ehitada taristu). Perspektiivsed uue hooldekodu asukohad on Noarootsi või olemasolevate hooldekodu laiendamisel Risti või Linnamäe (Räägu).		Volikogu on heaks kiitnud eelnõu Risti Hooldekodu laiendamiseks moodulplokiga. Täna seisuga on läbi viidud hange ja selgitatud välja edukas pakkuja. Koluvere külas on erakapitali rahastamisel avatud Lossipargi hooldekodu. Oru Hooldekodule saadus CO2 rahastus, kuid see eeldab erakapitali kaasamist investeeringute finantseerimiseks. 2020 I kv kavas oli kavas läbi viia arutelud hooldekodude edasise tegevuse planeerimiseks (erakapitali kaasamine, võõrandamine vms) , kuid eriolukord lükkas need arutelud edasi 2020. IV kvartalis.
1.6.13	Eakate nõukogu statuudi väljatöötamine 2018. aasta jooksul ning eakate nõukogu tööle hakkamist alates 2019. aastast.		Tegevus on ootel
1.6.14	Toetatakse eakate piirkondlikke seltse ja tegevusi (laul, tants, käsitöö, ekskursioonid)		Taebla Lasteaia rekonstrueerimise käigus kohandati tühi rühmaplokk Taebla seltsitegevuse ruumiks. Kogukonnatoas saavad koos käia nii eakad kui käsitöötajad ja teised soovijad. Nõva päevakeskuse ruumid anti üürile MTÜ-le Nõva pensionäride ühendus.
1.6.15	Koluvere Hooldekodu energiatõhususe parandamine, kaasaegse välisvalgustuse rajamine, autonoomse küttesüsteemi väljaarendamine.		ERA projekt. (Lossipargi Hooldekodu)

E 1.7. Esmatasandi tervisehoiuteenuste kättesaadavuse tagamine valla kõigis piirkondades, elanike terviseteadlikkuse tõus

Väljakutsed:

1. Piirkondliku perearstiteenuse säilitamine;
2. Maa-apteekide püsijäämine;
3. Tervist edendavate tegevuste eluviimine.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
1.7.1	Perearsti ja õendusteenuse, hambaraviteenuse kättesaadavuse tagamine piirkondades vähemalt tänases mahus. Seniste perearstide, pereõdede tööruumide ajakohastamine ja uuendamine, võimalusel uute teenuste juurutamine.	ÜL	Kõik perearstikeskused ja hambaravid jätkavad tööd. Koostöös Terviseametiga tegeletud Risti perearstiteenuse säilitamisega.
1.7.2	Apteegiteenuse säilimine Ristil ja Kullamaal, apteegi avamine Taebla alevikus.		Apteek töötab Ristil ja Kullamaal. Taeblas apteegiteenuse osas arenguid ei ole, tegevus on ootel.
1.7.3	Elanike terviseteadlikkuse kasvule suunatud projektide algatamine ja nendes osalemine (riskikäitumise vähendamine, tervislik toitumine ja liikumine jne)		Toetati spordiklubide avalikke üritusi.
1.7.4	Tervisealase teabe kättesaadavuse suurendamine (sl lasteaedades ja koolides) ja tervislikku eluviisi toetavate ürituste korraldamine		Lasteataiad ühinenud vastavate programmidega.

E 1.8. Lääne-Nigula on paljude spordi- ja liikumisharrastuste võimalustega tervist väärtustav omavalitsus.

Väljakutsed:

1. Väga erinev praktika spordiklubide ja spordiürituste rahastamisel;
2. Teenuste sihtgrupid territoriaalselt hajutatud;
3. Teenuste planeerimine, disainimine ning kättesaadavuse tagamine vastavalt valla piirkondade eripäradele
4. Osaliselt amortiseerunud infrastruktuur;
5. Maakondliku tähtsusega turismi- ja tervisespordikeskuse arendamine Paliveres;

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
1.8.1	Spordi ja spordiklubide ühtse rahastamise korra väljatöötamine ja rakendamine aastaks 2020	ÜL	Lääne-Nigula sporditegevuse toetamise kord kiidetud heaks vallavolikogu 17.10.2019 määrusega nr 24 https://www.riigiteataja.ee/akt/425102019027
1.8.2	Olemasolevate spordiobjektide ühtne turundamine 2019. aastaks ning erinevate võimaluste (Risti kunstmurustaadion, Palivere suusarajad, Kullamaa viburajad jms, orienteerumisrajad) maksimaalne kasutamine		Jooksvalt. Arutatakse läbi 2019 IV kvartal. eriolukord lükkas need arutelud edasi 2020. IV kvartalis.
1.8.3	Ülevallaliste suvemängude korraldamine alates 2019. aastast		Eriolukord lükkas suvemängude korraldamise 2021. aastasse. Tegevus on ootel.

1.8.4	Tervise- ja discgolfi radade, väljõusaalide, terviseväljakute rajamine valla piirkondade keskustesse. Taebla jõe äärse terviseraja rajamine Taebla alevikus, Pälli ja Nigula külas, jõgede äärsete terviseradade arendamine Martnas ja Rõudes		2020. valmis Nõva discgolfi rada, 2019. aastal ehitati Kullamaal tehisjärve discgolfi rada kaasava eelarve raames. Taebla ja Risti Kooli juures valmisid väljajõuväljakud.
1.8.5	Palivere Turismi- ja Tervisespordikeskuse arendamine (vt turism)		Vt turism
1.8.6	Taeblasse sisejõusaali rajamine		Projekt kavas koostöös erainvestoritega. Tegevus on ootel-
1.8.7	Nõva jõusaali sisustuse ja spordiväljaku uuendamine		Tegevus on ootel.
1.8.8	Taebla uue koolihoone juurde spordiplatsi ehitus		Valminud on spordiplatsi eskiis ning kavas platsi projekteerimine 2020/2021
1.8.9	Linnamäe spordiplatsi ja parkla ehitus ning terviseala (Vabaõhu kinnistu) arendamine.	ÜL	Spordiplatsi arendab MTÜ Oru Spordiklubi sh valla kaasava eelarve vahenditega. 2020. on spordiplats kasutuses, suvel toimuvad JK Nõmme Kalju treeningud. Otsitakse vahendeid edasisteks investeeringuteks.
1.8.10	Palivere spordiplatsi ehitus	ÜL	2020. valmis platsi projekt https://www.laenenigula.ee/projektid
1.8.11	Laste spordilaagrikompleksi arendamine Kuke külas		ERA projekt. Tegevus on ootel
1.8.12	Kullamaa spordiplatsi korrastamine, multifunktsionaalse spordiväljaku rajamine		Kullamaa spordiplatsi korrastati 2020. eraprojekti raames.
1.8.13	Vibuspordi arendamine Kullamaa piirkonnas, sise- ja välitingimustes vibu laskmiseks vajaliku varustuse ja abivahendite hankimine, radade ehitus.		ERA projekt
1.8.14	Risti spordikompleksi (kunstmurustaadion ja spordisaal) ja toetavate tugiteenuste paketi väljaarendamine, kasutuse korraldamine ja turundamine sportliku tegevuse arendamiseks, kunstmurustaadioni hooldus ja valgustuse väljaehitamine		2020. valmis Risti staadioni valgustuse I etapp ja toimus kunstmurustaadioni hooldus.
1.8.15	Eesti meistrivõistluste tasemel krossiraja loomine (sh stardipuu, kastmissüsteem, olmemuru) Kullamaale		ERA projekt, tegevus on ootel.
1.8.16	Pürksi staadioni ja tenniseväljaku rekonstrueerimine, tennisehalli rajamine, jalgpalliplatsi rajamine, välikorvpalliplatsile katte paigaldamine, Pürksi ja Sutlepa jõusaalide sisustuse uuendamine.		Tegevus on ootel.

E 1.9. Vallas on mitmekesine kultuuri- ja seltsielu.

Väljakutsed:

1. Inimeste erinev aktiivsus;
2. Kultuuritegevuse ja külaseltside väga erinevad rahastamispõhimõtted;
3. Teenuste sihtgrupid territoriaalselt hajutatud;
4. Teenuste planeerimine, disainimine ning kättesaadavuse tagamine vastavalt valla piirkondade eripäradele, kogukonna kaasamine teenuste kujundamisse;

5. Raamatukogu roll tulevikus.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
1.9.1	Ülevallaliste kultuurisündmuste korraldamine.	ÜL	Kultuurikalender avaldatud : www.laenenigula.ee
1.9.2	Ühtse kultuurikalendri koostamine ja pidamine.		Kultuurikalender avaldatud : www.laenenigula.ee
1.9.3	Valla seltside- ja kultuuritegevuse ühtse rahastamise korra väljatöötamine ja rakendamine hiljemalt 2020. aastaks	ÜL	Lääne-Nigula valla kogukondliku ühistegevuse ja mittetulundustegevuse toetamise tingimused ja kord kehtestati volikogu 21.11.2019 määrusega nr 29 https://www.riigiteataja.ee/akt/429112019013
1.9.4	Raamatukogudest multifunktsionaalse info- ja teabekeskuse kujundamine, perspektiivis senisest enam kohaliku ja valla kultuuriloo kogumine, säilitamine ja eksponeerimine, ürituste korraldamine. Raamatukogude arendamine ühtse võrgustikuna.		Otstarbekuse põhimõttel ühendatud Nõva raamatukogu Lääne-Nigula vallaraamatukoguga, Martna ja Rõude raamatukogu, Noarootsi ja Sutlepa raamatukogu. 2020. moodustati valla raamatukogude ühine nõukogu.
1.9.5	Kodanikuühenduste motiveerimine, toetamine ja nõustamine erinevatest projektmeetmetest raha taotlemisel, avaliku huvi kandvate investeeringuprojektide omafinantseeringu tagamine vastavalt kehtestatud meetmetele.	ÜL	MTÜ-de investeeringutoetuste meede kehtestatud volikogu 19.04.2018 määrusega nr 22
1.9.6	Eri piirkondade kultuuripärandi kogumine ja säilitamine, kultuuritraditsioonide ja traditsiooniliste ürituste jätkamine ja toetamine, iga piirkonna „oma näo“ leidmine ja hoidmine (nt rannarootsi kultuur jm) Rannarootsi teemapargi väljaarendamine Noarootsis	ÜL	Valla kultuurikalender avaldatud www.laenenigula.ee Rannarootsi kultuuri arendamiseks toimunud sellekohased kohtumised Rannarootsi Kulturomavalitsusega; võimaluste otsimine Rannarootsi teemapargi rajamiseks vajalikuks projekttoetuseks.
1.9.7	Linnamäe multifunktsionaalse keskuse rekonstrueerimine, kultuurisaali ehitamine 2018-2019	ÜL	Hoone ehituseks moodustatud OÜ Oru Kultuurisaal, läbi viidud hange ja toimuvad hoone ehitustööd.
1.9.8	Taebla Kultuuri- ja Spordikeskuses sisuka tegevuse tagamine, avaliku konkursiga keskuse haldaja leidmine.		Vajalikud hanked õigeaegselt läbi viidud ja lepingud sõlmitud
1.9.9	Taebla Lasteaia tühja rühmaplokki Taebla seltside tegevusruumi kujundamine.		2019 avatud.
1.9.10	Piirsalu Rahvamaja 2. korruse väljaehitamine, millega luuakse täiendavad ruumid seltsi tegevussuundade väljaarendamiseks, luues metsa- ja loodusõppekeskus ning tingimused laagrite korraldamiseks.		MTÜ projekt. Tegevus on ootel, otsitakse rahastusmeetet.
1.9.11	Liivi seltsimaja II korruse tegevustubade rekonstrueerimine.		MTÜ projekt, tegevus on ootel.
1.9.12	Oru vana koolimaja arendamine multifunktsionaalse kogukonnakeskusena		MTÜ ja ERA projekt. Hoone on tihedas kasutuses.

1.9.13	Rõude Külamaja arendamine multifunktsionaalse külakeskusena		Rõude külamaja investeeringuid toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest
1.9.14	Noarootsi Käsitöökoja väljaarendamine;		Käsitöökoja investeeringuid toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest
1.9.15	Toetame ja tunnustame Saueaugu Teatritalu tegevust kultuuritegevuse korraldamisel.		Teatritalu investeeringuid toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest
1.9.16	Palivere Pritsikuuri arendamine (tuletõrjekomando, aleviseltsi inventari ning õppe ja seltsielu ruumid)		Pritsikuuri investeeringuid toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest
1.9.17	Kullametsa seltsimaja juurde parkla ja spordiplatsi rajamine, sauna ja grillimaja ehitamine.		MTÜ projekt, tegevus on ootel
1.9.18	Kullamaa käsitöömaja varjualuse rajamine.		MTÜ projekt, tegevus on ootel,
1.9.19	Koluvere Seltsimaja parkla ehitus.		MTÜ projekt, tegevus on ootel,
1.9.20	Külaplatside väikeinventari hooldus, remont ja uuendamine (kiiged, laululavad, pingid, väikevormid jms).		Külaplatside investeeringuid toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest
1.9.21	Martna halli rekonstrueerimine, mis võimaldaks seal kultuuri- ja spordisündmusi läbi viia		Martna halli investeeringuid toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest
1.9.22	Peraküla vabaõhulava ehitamine.		MTÜ projekt, tegevus on ootel
1.9.23	Einbi külamaja rekonstrueerimine.		MTÜ projekt, tegevus on ootel
1.9.24	Kirimäe mõisa arendamine mitmekesiste kultuuriürituse korraldamiseks ning majutuse pakkumiseks .		MTÜ projekt, tegevus on ootel
1.9.25	Palivere Mõisa ja endise Vidruka Kooli kompleksile sobiv kasutusfunktsiooni leidmine ja kompleksi renoveerimine		ERA projekt, RKAS poolt müügis. Tegevuse on ootel.
1.9.26	Seljaküla Külakurvi kinnistu külaplatsi ja suitsusauna kompleksi väljaarendamine.		Seljaküla investeeringuid toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest. Suitsusaun avati seltsi poolt 2020
1.9.27	Võntküla külamaja kui piirkonna külade keskuse arendamine (terrassikatuse ehitamine, köögitehnika täiendamine), tuletõrje veevõtukohta väljaehitamine.)		Külamaja investeeringuid toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest
1.9.28	Pürksi vabaõhulava ehitamine, Sutlepa vabaajakeskuse sisustuse ja välismänguväljaku täiendamine		Välismänguväljaku täiendamist toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest
1.9.29	Risti Käsitöömaja arendamine mitmekülgselt loome- ja kogukonnakeskuseks		Risti Käsitöömaja arengut toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest

E 1.10. Elukeskkond vallas on turvaline. Tagatud on avalik kord ja riskid maandatud

Väljakutsed:

1. Elanike aktiivsus turvalisuse eest seismisel;
2. Tuletõrje veevõtukohtade puudumine, mis on takistuseks nii elamu- kui ettevõtluse arengule;
3. Hajaasustus.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
1.10.1	Tihe koostöö Päästeameti, Politsei ja		Toimuvad regulaarsed kohtumised, sh SA

	Piirivalveametiga		Läänemaa raames.
1.10.2	Koostöös Haapsalu linna ja Vormsi vallaga ühise kriisikomisjoni moodustamisel ja toimimisel.		Kriisikomisjon on moodustatud
1.10.3	Vabatahtlike organisatsioonide tegevuse toetamine nt MTÜ Priitahtlikud Pritsumehed, Noarootsi Tuletõrjeselts, Nõva Tuletõrjeselts), vabatahtlikud merepäästjad.		Vallaeelarves ette nähtud vahendid vabatahtliku pääste toetamiseks. Palivere Pritsukuuri ehitust toetati MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest ning valla teehoiutööde eelarvest asfalteeriti pritsukuuri esine plats ning toetati ÜVK liitumispunktide ehitust.
1.10.4	Naabrivalve piirkondade laiendamine ja arendamine.		2019 on loodud Hara naabrivalve piirkond ja Österby naabrivalve piirkond.
1.10.5	Veevõtukohtade ja nende olukorra kaardistamine, nende rekonstrueerimine ja vajadusel uute rajamine.		Lahendatud vastavalt vajadusele, 2019 korrastatud Oru Kooli juures olev tuletõrjevee mahuti ning korrastatud Maali Üürimaja tarbeks Kooli tee ääres asuv tuletõrjevee mahuti. 2019. rekonstrueeritud Variku tuletõrje veevõtukoht 2020. ehitatud uue Taebla koolimaja tuletõrjevee mahuti
1.10.6	Kaitseliidu, kodutütarde ja noorkotkaste tegevuse toetamine		Naiskodukaitsele antud kasutada Martna vallamaja ruumid. Kaitseliiduga on toimunud arutelud Risti malevkonna uute ruumide leidmise küsimustes, jätkuvad 2020.
1.10.7	Turvakaamerate võrgu ülevaatamine ning kava koostamine turvakaamerate võrgu laiendamiseks (2019), kava alusel vastavate rahastamistaotluste koostamine ja kava realiseerimine 2019-2024		Turvakaamerate võrk toimib.

E 2. Ettevõtjasõbalik, kõrge tööhõive ja tasuvate töökohtadega omavalitsus

Soovitud seisund:

Lääne-Nigula vallas on kõrge ettevõtlusaktiivsus ning kõigil tootmisaladel tegutsevad motiveeritud ettevõtjad. Väike- ja mikroettevõtjate arv on kasvanud. Valla avalik haldus toetab igati ettevõtluse arengut. Valla puhke- ja turismimajanduse potentsiaal on ära kasutatud. Töökohtade arv vallas kasvab ja see loob eelduse elanike arvu stabiliseerumiseks ja kasvuks.

E 2.1. Lääne-Nigula vald toetab ettevõtluskeskkonna arengut, ettevõtete tulemist valda ning väärtustab tegutsevaid ettevõtjaid.

Väljakutsed:

1. Rahvaarvu vähenemine ja tööjõupuudus.
2. Taebla-Palivere-Risti ettevõtluskoridori arendamine.
3. Ettevõtlusalade amortiseerunud või puudulik infrastruktuur (teed, valgustus, side, energiavarustus).
4. Elanike madal ettevõtlusaktiivsus.
5. Avalike teenused peavad võimaldama elanikel tööle minna või tööl käia.
6. Valla võimalused soodustada ettevõtluskeskkonna arengut.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
2.1.1	Ettevõtjate ümarlaudade korraldamine vähemalt 2X aastas, nende sisustamine ettevõtjatele kasulike koolituste ja/või info jagamisega.	ÜL	Ettevõtjate ümarlaud toimuvad. Valla ettevõtjate listi kaudu informeeritud ettevõtjaid erinevatest toetusmeetmetest ja valla olulistest tegevustest (nt arengukava uuendamine)
2.1.2	Ettevõtlusvõimaluste turundamine turunduspoliitika osana.	ÜL	Valla turunduspoliitika osana. Valla veebilehel www.laenenigula.ee lingid kinnisvaraportaalide tootmismaa kinnistute pakkumistele
2.1.3	Üldplaneeringus ettevõtluseks vajalike alade määramine.		Lahendatakse üldplaneeringu raames.
2.1.4	Ettevõtjate tunnustamine (aasta uustulnuk, suurim eksportija vms)., ühtse ettevõtlustoetuste korra alusel ettevõtjate toetamine	ÜL	Toetusmeede kehtestatud volikogu 21.08.2018 määrusega nr 33. Tunnustamise kord 20.12.2018 määrusega nr 51.
2.1.5	Ettevõtlusõppe sisseviimine haridusasutuste õppekavadesse, osalemine noorte ettevõtlusaktiivsuse kasvatamisele suunatud projektides.		Ettevõtluse õppekavad kehtestatud erinevates koolides
2.1.6	Hea avalik haldus- küsimustele vastamine võimalikult kiirel ja ammendaval moel, dokumentide korrektne menetlemine, võrdse kohtlemise tagamine, asjakohase nõu andmine.		Toimub igapäevaselt 2019 arendatud edasi E - teenuseid ja E-vorme, mis teeb taotluste koostamise lihtsamaks.
2.1.7	Ettevõtjate nõustamine koostöös SA Läänemaa, vastavate rahastustaotluste ja aruannete koostamisel, oskusteabe pakkumine projektide, nende võimaluste ja taotluste tingimuste kohta.		Tehakse koostöös SA Läänemaa (www.laanemaa.ee)
2.1.8	Kaugtöökohtade loomine vallale kuuluvate bürooruumide baasil		Kaugtöökohad täna Oru teeninduskeskuse hoones. Laialdast huvi kaugtöökohtade vastu ei ole. Tegevus on ootel.
2.1.9	Koostöös Põhja-Eesti Ühistranspordikeskuse ja ettevõtjatega võimaluste otsimine avaliku ühistranspordi sõiduaegade ühildamiseks ettevõtjate vajadustega.		Koostöös Põhja-Eesti ÜTK-ga, suure liinivõrgu korrastamine 2018, 2019 jätkatakse vastavalt vajadusele.
2.1.10	Kohalike toodete ja teenuste pakkuja infopanga loomine ja selle avaldamine valla koduleheküljel.		www.laenenigula.ee
2.1.11	Suvised lastehoiuteenuse pakkumine valla koolieelses lasteasutuses arvestades seejuures elanike töөлkäimise suundi, lasteaedade lahtiolekuaegade määramine, nii, et võimaldaksid inimestel tööl käia, perspektiivis hoiuteenuse pakkumine vahetustega töötavatele peredele väljaspool tavapärasest lasteaia lahtiolekuaega.		Vt lastaiateenused

2.1.12	Valla ettevõtte, vabade tootmisalad ja tootmishooned süsteemne kaardistamine (piirkonna tööjõu olemasolu, taristud, kasutatav elektrivõimsus, kaugküttevõimalused jne), vastava info avaldamine valla kodulehel, investoritele suunatud veebilehtedel ja muudes infomaterjalides. Seda tehakse koostöös SA-ga Läänemaa.		Koostöös SA Läänemaa www.laanemaa.ee
2.1.13	Taebla tootmisala arendamine- Nurme, Veo ja Tööstuse tänava rekonstrueerimine koos kergliiklustee ja tänavavalgustuse välja ehitamisega 2019. Turbali kinnistu DP koostamine tootmisala laiendamiseks ja vastavate arendustegevuste läbiviimine.	ÜL	2018. aastal sai piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetmest rahastusotsuse Taebla tootmisala arendamise projekt kogumaksumusega 356 559,77 €. Projekti elluviimine ja lõpetamine jäi 2019. aastasse. Projekti raames rekonstrueeriti Nurme ja Veo tänav, tänavavalgustuse said nii Nurme, Veo kui Tööstuse tänavad ning Nurme tänava äärde rajati kergliiklustee.
2.1.14	Palivere tootmisala arendamine-koostöös riigi ja võrguettevõtjatega vajaliku elektrivõimsuse tagamine, juurdepääsutee rekonstrueerimine, kiire interneti ühendus, ühisveevärgi ja kanalisatsiooni ja tuletõrjevee küsimused.		ERA projekt Elektrivõimsuse üle peetud nõupidamine ettevõtja ja Imatra esindajatega, otsitakse jooksvalt võimalusi. 2021. kavas tootmisala Pal-Klaasi ja Tradexi juurdepääsutee valgustamine
2.1.15	Palivere-Allikmaa ettevõtlusala arendamine- juurdepääsuteede rekonstrueerimine, tuletõrjevee küsimuse lahendamine.		Juurdepääsuteede rekonstrueerimine kajastatud valla teehoiukavas, sai 2020 MKM toetuse ja läheb töösse 2021. ERA projekt.
2.1.16	Kirimäe tootmisala arendamine- vajaliku elektrivõimsuse tagamine.		ERA projekt. Konsultatsioonid elektri võrgu ettevõtjaga.
2.1.17	Pürksi tootmisala arendamine- kommunikatsioonide ja juurdepääsuteede rajamine		ERA projekt. Tegevus on ootel.
2.1.18	Linnamäe tootmisala arendamine- kommunikatsioonide ja juurdepääsuteede rajamine		ERA projekt. Tegevus on ootel.
2.1.19	Kullamaa tootmisala arendamine- kommunikatsioonide ja juurdepääsuteede rajamine		ERA projekt. Tegevus on ootel.

E 2.2. Lääne-Nigula vald on atraktiivne külastuskeskkond, kus toimub pidev turismi- ja puhkemajanduse alase tegevuse arendamine.

Väljakutsed:

1. Turismipotentsiaali süsteemne rakendamine.
2. Turismiinfo ei ole piisavalt kättesaadav, viidamajandus pole terviklikult välja arendatud.
3. Keskkonnakaitse ja majandustegevuse vastuolu.
4. Valla võimalused soodustada turismivaldkonna arengut.
5. Noarootsi kultuuripärandi ja Osmussaare võimaluste ära kasutamine.
6. Palivere Turismi- ja Tervisespordikeskuse tulevik.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
--	---------------	----	----------

2.2.1	Osalemine piirkonna turismialastes koostööorganisatsioonides (nt MTÜ Läänemaa Turism).	ÜL	Koostöö SA Läänemaa kaudu (www.laanemaa.ee)
2.2.2	Üldplaneeringus tasakaalu leidmine piiravate keskkonnatingimuste ja elamu- ning ettevõtluse (turismimajanduse) arendamise vahel.		Vt üldplaneering
2.2.3	Koostöö RMK-ga Noarootsi, Osmussaare, Nõva, Marimetsa jt puhkemajanduse arendamiseks.		Koostöö toimuvad vastavalt konkreetsele vajadusele, 2019 Roosta ranna käimla, 2020. Nõva discgolfi raja ja Osmussaare tuletorni hoonekompleksi teemadel.
2.2.4	Suvised turismiinfopunkti toetamine Noarootsis, Osmussaarel ja Nõval, võimalusel ja vajadusel ka teistes piirkondades.		Osmussaare, Noarootsi ja Nõva infopunktid avatud 2020 Valmis Noarootsi-Nõva turismikaart.
2.2.5	Lääne-Nigula valla piirkondade suveniiride ja meenete kujundamine ja pakkumine		Valmisid Osmussaare meened ja infovoldik, Risti veetorni voldik. Valmis Noarootsi-Nõva turismikaart.
2.2.6	Viidamajanduse korrastamine ja edasine väljaarendamine sh maakonna infotahvliid riigimaanteede ääres, vaatamisväärsuste tähistamine, tänapäevaste IKT võimaluste kasutamine turundamisel (koduleheküljed, FB, Google, QR koodid, droonivideod jne).“		2019. aastal lõppes Ranniku matkaraja projekt, mille raames märgistati Lääne-Nigula vallas rada looduses valge-sinine-valge markeeringuga, rajati puhkekohad (2), paigaldati välitualetid (2) ning paigaldati infotahvliid (6). Lääne-Nigula vald osaleb koostöös MTÜ-ga Terra Maritima LEADER projektis „Matsalu piirkonna infostendide uuendamine“. Projekti raames on uuendamisel neli Lääne-Nigula valda jäävat infotahvliit. Lääne-Nigula vald osaleb 2019/2020 maakonna turundusprojektis, mille raames valmisid erinevatest piirkondades fotod, mida on võimalik kohaturunduseks kasutada. 06.2020 käivitus ülevallaline QR-koodi põhine avastamismäng https://www.laenenigula.ee/valla-mang
2.2.7	Vaimse kultuuripärandi (rahvariide triibustikud, ajaloolised fotod, maalid, kultuuritegelased, filmide/raamatute tegevuskohad, raudtee, rannarootsi kultuur jms) kasutamine piirkonna turundamisel.	ÜL	2019. aasta lõpus sai rahastuse Interreg EstLat projekt „Military Heritage“ (militaarturism), mille eesmärgiks on militaarobjektide kättesaadavaks muutmine, külastajate turvalisuse tagamine ning militaarpärandi tutvustamine. Lääne-Nigula vallas osalevad projektis järgmised objektid: Osmussaare 180 mm rannapatarei juhtimistorn ja kaks soomustorni (viidad, infotahvliid, piirded), 130 mm rannapatarei 3 soomustorni; Spithami radarijaam (viit ja infotahvel, puhkekoht, parkimistasku); Kudani piiripunkt (tõkkepuu, infotahvel ja parkimistasku). Lääne-Nigula valla

			investeeringute maht projektis on 24 000 eurot.
2.2.8	Palivere Turismi- ja Tervisespordikeskuse arendamine - (turunduskava koostamine, teenindus- ja abihoone ehitamine, Mäepealse tee tolmuvaabaks muutmine, rullsuusaraja ehitamine, maastikurattakrossi- ja suusarada kuni Kullamaa tehisjärveni, korv- ja võrkpalliväljak, laste mänguväljak, väljõulinnaku ehitamine, mäe- ja tuubitöstuki ehitus). 2019. koostatakse keskuse tegevuse ja teenuste analüüs, mis võimaldaks tulevikuperspektiivis keskuse isemajandamist	ÜL	2019. aastal sai rahastuse SA Põhja-Läänemaa Turismi- ja Spordiobjektide Halduskeskuse kaudu Kultuuriministeeriumi regionaalsete sportimiskeskuste programmi esitatud projekt „Palivere Turismi- ja Tervisespordikeskuse teenuste arendamine, suusaradade- ja mäekeskuse lumetussüsteemide rajamine”. Toetuse kogusumma on 160 000 eurot, mis jagatakse ära perioodi 2019-2022 peale (40 000 eurot aastas). Vald taga projekti 50% omafinantseeringu. Projekti kogumaksumus on 397 367 eurot ning selle raames tehakse erinevaid arendustöid. Positiivse otsuse sai ka Interreg Cental Baltic projekt „Nature Access to All“, mille raames muudetakse Palivere Turismi ja tervisespordikeskus kättesaadavaks ka puuetega inimestele (radade kohandamine, invatualeti rajamine, infotahvliite uuendamine, puhkekohtade rajamine). Lääne-Nigula valla eelarve projektis on 30 000 eurot. 2020 on läbi viimisel hange „„Kunstlume tootmise süsteemi väljaehitamise II etapp Palivere Turismi- ja Tervisespordikeskuses Läänemaal“ Töö sisaldab kunstlume tootmiseks vajalik tiik-veehoidla koos vee haardega, pumpla ja kõrgsurve veetorustiku ning elektrikaablite paigaldamist.
2.2.10	Kullamaa Tehisjärve ümbruse arendamine-ujumisrand, matka- ja suusarajad. Matka ja suusaradade ühendamine Palivere Tervisespordi ja Turismikeskusega üheks võrgustikuks vastavalt Kullamaa järvpuhkeala kehtestatud detailplaneeringule.	ÜL	2019 rajati kaasava eelarve raames tehisjärve äärde discgolfi rada. Ujumisrand on hooldatud. 2020 tuli erakorralise tööna ette võtta järve paisu regulaatori rekonstrueerimine, kuna vana regulaator muutus avariiliseks. Töid rahastati COVID-19 eriolukorra investeeringutoetuste meetmest.
2.2.11	Osmussaare turismipotentsiaali ärakasutamine, Osmussare tuletorni avamine külastajatele 2019, saarevahi ametikoha säilitamine, sadamahoone ja külastuskeskuse arendamine, suveniiride väljatöötamine, saare joogivee- ja tuletõrjevee küsimuse lahendamine 2018-2019.	ÜL	Tuletorn avatud 2019, valmis Osmussaare voldiksuveniirid tehtud, joogivee ja tuletõrjevee küsimuse lahendamist jätkatakse
2.2.12	Koostöö Lääne praostkonnaga Läänemaa kirikute ning seotud objektide		Regulaarselt toimub praostkonna ümarlaud. Teeliste Kiriku projektis

	(pastoraadihooned, kalmistud jm) turismiobjektina kasutamiseks, osalemine „Teeliste Kirikud“ projektis.		osalevad kõik valla pühakojad.
2.2.13	EELK Lääne-Nigula kiriku kompleksi arendamine (pastoraadihoone katuse väljavahetamine, teisele korrusele majutusruumide rajamine, kompleksi küttesüsteemide rekonstrueerimine, kirikuhoone krohvimine, kirikukella väljavahetamine ja turistidele suunatud infotahvlite/virtuaalsete teabeallikate paigaldamine).		Pastoraadi investeeringuid toetatud MTÜ-de investeeringutoetuste meetmest, 2020 valmib pastoraadi katus.
2.2.14	EELK Piirsalu kiriku katuse uuendamine, põrandate väljavahetamine ja kogudusehoone remont.		MTÜ projekt, tegevus on ootel.
2.2.15	EELK Kullamaa kiriku katuse ja tornikiivri restaureerimine, kellasüsteemide restaureerimine, kogudusemaja renoveerimine.		MTÜ projekt, tööd pooleli 2020 restaureeriti tornimuna ja rist (Muinsuskaitse toetus, koguduse raha ja annetused)
2.2.16	EELK Nõva kiriku restaureerimistööde jätkamine, Läänemaa ainsa puukiriku aktiivsem turundamine külastussihtkohana.		MTÜ projekt, tööd suures osas lõpetamisel (puukiriku restaureerimine)- vajalik veel maalide rekonstrueerimine, küttesüsteem. Osaletakse Teeliste Kiriku projektis.
2.2.17	EELK Noarootsi kiriku restaureerimine ning pastoraadi ja abihoonete rekonstrueerimine.		MTÜ projekt, tegevus on ootel.
2.2.18	Risti jaamakompleksi, veetorni ning pumbajaama (tööstuspärandi objekt) ja nn MEMENTO väljaku arendamine ja haldaja leidmiseks konkursi korraldamine.		2019. aastal lõpetati Interreg EstLat tööstuspärandi projekt, mille raames renoveeriti Risti veetorn, muudeti see visuaalselt atraktiivsemaks, paigaldati helisüsteemiga infotahvel, paigaldati näitus veetorni sisemusse ning paigaldati selfie spot. Valminud on Risti veetorni ja jaamakompleksi tutvustav infovoldik. Päevakorras pumbajaama, käimla ja kütusekuuri rekonstrueerimine ning jaamahoone kasutus. Huvi on üles näidanud MTÜ Risti Huvi. Arendamist jätkatakse jooksvalt, kavas ka vastavad arutelud kogukonnas
2.2.19	Nõva kivide ja Peraküla munakivitee eksponeerimine (munakivitee rekonstrueerimine).		Moodustati kodanikualgatuse korras MTÜ Peraküla Munakivitee. 2020. korrastati valla ja piirkondliku MTÜ koostöös tee ääred ning paigaldati liiklusmärgid.
2.2.20	Rõude Muuseumi, Põlluotsa muuseumi (Peraküla), Lykholmi muuseumi, Laikmaa Majamuuseumi, Koela talumuuseumi, Liiva talumuuseumi (Piirsalu) tegevuse väärtustamine, hoonete korrastamine, kogude digitaliseerimine, Kullamaale kihelkonnamuuseumi rajamine.		ERA projektid. Koela muuseumis tehtud 2019 katuse harjamine. Vajalik teha aida katuse remont. Rõude muuseum taotles vahendeid KOP meetmest, kuid kahjuks jäi taotlus rahuldamata.

2.2.21	Koluvere Piiskopilinnuse, tallihoovi ja mõisapargi rekonstrueerimine.		ERA projekt
2.2.22	Laastre vesiveski rekonstrueerimine hüdroenergia tootmiseks, Käntu-Kastja kaitseala teabepunkti rajamine.		ERA projekt, tegevus on ootel-
2.2.23	Riguldi mõisa pargi ja keldri korrastamine.		ERA projekt, tegevus on ootel.
2.2.24	Rooslepa kabeli remonditööd.		Vastavalt võimalusele
2.2.25	Ramsi puhkekoha väljaehitamine.		Ramsi teele seatud sundvaldus 26.06.2019, Hetkel pooleli kohtuvaidlus, halduskohus ja ringkonnakohus tegid vallale positiivse otsuse, otsus kaevatud Riigikohtusse.
2.2.26	Lääne-Nigula vald toetab Meritähe külastuskeskuse ja hotelli rajamist Dirhamisse.		ERA projekt. Vald teinud toetava avalduse. Hetkel projekt ootel.
2.2.27	Kullamaa keskasula avaliku wc ehitamine ja infopunkti rajamine.		Kullamaa keskasulasse on turistide tarvis ehitatud avalik tualett.
2.2.28	EELK Martna kabeli katuse vahetus, kabeli ümberehitamine talvekirikuks ning Martna kalmistu kantselei ruumideks, projekteerimine ja ehitustööde teostamine.“		ERA projekt. Tegevus on ootel.

E 2.3. Sadamad on tuntud nii turistide sihtkohana kui ka olulise ühendusteena piirkondade vahel ning olulised ettevõtluse ja turismi arendamise seisukohalt

Väljakutsed:

1. Sadamate teadlik arendamine turismi, ettevõtluse ning valla külastatavuse suurendamise eesmärgil.
2. Sadamate infrastruktuur puudulikult välja arendatud, juurdepääsud vajavad süvendamist.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
2.3.1	Nõva sadamast külastussadama arendamine, Rannaküla ettevõtluspiirkonna taristu rajamine. Väikealuste vettelaskmiskohtade (lautrid- slipid) väljaehitamine.	ÜL	2019. aastal ostis Lääne-Nigula vald AS Kekkila Eestilt Nõva sadama. Kaasava eelarve raames soetati ja paigaldati Nõva sadamasse ujukvai. Lääne-Nigula Vallavalitsus esitas taotluse „Nõva sadama rekonstrueerimine 1 etapp” EMKF meetme 3.3 “kalanduspiirkonna kohalikus arengu strateegia rakendamine” 2020 taotlusvooru, kus projekt saavutas pingereas esimese tulemuse. 2021. on kavas sadamas ehitustööde alustamine. 2020/2021 alustatakse sadama infrastruktuuride väljaarendamise planeerimist (projekteerimine) ja koostöös erainvestoritega võimaluste otsimist sadama väljaarendamise edasiseks rahastamiseks.
2.3.2	Österby ja Hara sadama arendamine, laevateede süvendamine, sadamahoonete ehitus, juurdepääsuteede ning parklate	ÜL	Jooksvalt. MATA meetmest on rahastusotsuse saanud projekt „Österby sadama rekonstrueerimine ja kaasajastamine“, ehitustegevus on plaanis

	mustkatete ehitus. Kavandatakse avaliku konkursi korraldamist sadamate haldajate/investorite leidmiseks		2020. aastal. Hange korraldamisel. Hara sadama osas algatatud DP sadamahoone asukoha määramiseks.
2.3.3	Dirhami sadama arendamine.		ERA projekt
2.3.4	Osmussare sadama alalise kai ehitus, sadamahoone korrashoid ja jooksev remont.		Korraldab saarevaht. Alalise kai ehituse osas tegevusi ei toimunud.
2.3.5	Väiksemate lautrikohtade võimaluste kaardistamine ja arendamine.		Tegevus on ootel.
2.3.6	Kasari jõe äärde paadisadama rajamine koos puhkealaga.		Tegevusi on ootel.

E 3. Hästi toimivad ning vajadustele vastavad taristud.

Soovitud seisund:

Valla taristute seisukord on paranenud. Olulise avaliku huviga teed on kaetud mustkattega. Ühistransport vastab valla elanike vajadustele. Asulate elanikele on tagatud kvaliteetne joogivesi ja reovesi on nõuetekohaselt puhastatud. Panustatakse hajaasustuses olevate elamute juurdepääsuteede, veevärgi ja kiire interneti arengusse. Vallas on tagatud kaasaegne energiat säästev tänavavalgustus ning jäätmekäitlus. Lääne-Nigula vald on heakorrastatud ning korteriühistud toimivad. Tänu kaasaegsele taristule on stabiliseerunud ja hakanud kasvama valla elanike arv.

E 3.1. Teed vallas on turvalised ning kvaliteetsed, kruuskattega teed on muudetud tolmuvabaks.

Väljakutsed:

1. Hajaasustus, palju kruusateid;
2. Ebapiisavast hooldusest ja vähesest kruusakihist tingituna toimub teekatete lagunemine, mistõttu kulub proportsionaalselt palju raha hädaremonditöödeks;
3. Vähe kergliiklusteid;
4. Mitmed valla seisukohast olulised teed on riigimaanteed ja nende kitsaskohtade lahendamine saab toimuda koostöös Maanteeametiga.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
3.1.1	Teede hoolduse põhirõhk on tee säilivuse seisukohalt vajalike tööde suurendamisel (teeäärte planeerimine ja puhastamine, profileerimine, truupide ja kraavide ehitus ja olemasolevate korrastamine, aukude lappimine)		vastavalt strateegiale, ühinemislepingule ja teede investeeringute kavale
3.1.2	Kruuskattega teede järkjärguline mustkatte alla viimine, mille juures lähtutakse järgmistest prioriteetidest: tee on valla omandis või valla kasuks on seatud asjaõigus, tee ääres asuvad elamud, tee läbib külakeskust või kulgeb avaliku objektini, teel liigub ühistransport (sh koolibuss), tee on peamine ühendustee ajaloolise äärealal asuva küla ja keskuse/lähima mustkattega tee vahel.	ÜL	vastavalt strateegiale, ühinemislepingule ja teede investeeringute kavale http://delta.andmevara.ee/laane-nigula_vald/dokument/3705984
3.1.3	Valla teede investeeringute kava koostamine arengukava koosseisus ja iga-aastane uuendamine.	ÜL	Aastased teehoiuse summad kavandatud eelarvestrateegias, teede investeeringute objektiline kava kinnitatud vastavalt teehoiu

			eeskirjale vallavalitsuse poolt.
3.1.4	Avalike teede kajastamine koostatavas üldplaneeringus, kokkuleppel omanikuga avalike teede möödistamine ja saamine valla omandisse või asjaõiguse seadmine, vajadusel sundvalduse seadmise menetluse algatamine ja läbiviimine.		Vt üldplaneering
3.1.5	Koostöös Maanteeametiga asulate keskuste teede, kergliiklusteede ja parklate korrastamine- Martna keskus 2019, Pürksi keskus 2018, Risti keskus (Risti-Kuijõe maantee) 2020, Linnamäe keskus (Keila-Haapsalu tee ja Vöntküla-Riguldi-Harju Risti tee ristmik)		Pürksi keskus valmis 2018, Martna keskus mahus 2019/2020, 2020. alustatakse Risti keskuse liiklusohutust tõstva projektiga (kergliiklustee, teeületuse ja parkla ehitus koostöös vallaga) . Linnamäe keskuse osas toisid 2020 ettevalmistavad nõupidamised.
3.1.6	Läbirääkimiste pidamine Maanteeametiga kruuskattega kõrvalmaanteed mustkatte alla viimiseks- Hara tee ja Hara-Kudani tee, Saanika-Martna tee, Liivi - Üdruma tee, Oru - Soolu - Jalukse tee, Palivere - Keedika tee, Kaasiku - Liivi tee, Spithami tee. Maanteeametile tehakse ettepanek Kaitseväge Piirsalu baasini viiva Baasi tee üleandmiseks riigi omandisse.		Uues riigi teehoiukavas kavandatud Hara tee, Oru-Soolu-Jalukse tee, Spithami tee mustkatte ehitust 2020-2023
3.1.7	Kergliiklusteede võrgu laiendamine, seejuures lähtutakse järgmistest prioriteetidest - tee asub asulat läbiva tiheda liiklusega tee kõrval, ühendab elamupiirkonda haridus- või sotsiaalasutuse, tootmisala, ühistranspordipeatuse või muu olulise objektiga, ühendab erinevaid vallasisesi keskusi või valla keskusi maakonnakeskusega.		Põhimõtted, millest lähtutakse kergteede võrgu projekteerimisel. (sh üldplaneeringu raames)
3.1.8	Koostöö Maanteeametiga järgmiste riigimaanteed ääres asuvate kergliiklusteede planeerimisel ja ehitamisel- Taebla-Rannaküla (Saunja), Räägu-Rannaküla (Saunja), Risti aleviku Tallinna mnt, Haapsalu mnt ja Lihula mnt, Pürksi-Österby, Nõva-Rannaküla, Kullamaa-Koluvere-Laukna, Kullamaa-Silla-Üdruma, Risti-Piirsalu, Nõva bussipeatus-Keiburanna (metskonna) tee algus, Linnamäe - Linnamäe Peekoni tee, Linnamäe teerist - Pargi tee.		2020. kavas Risti aleviku sisese kergliiklustee ehitus, suured kergliiklustee projektid on ootel.
3.1.9	Liikluse rahustamiseks ja turvalisuse tõstmiseks vajalike rajatiste ehitamine elurajoonidesse ja kooliteele (ristmike ülestõstmine, künnised, liikluspeeglid, teemärgistus jms). Valla asulate liikluskorralduskavade koostamine koostöös TÜ Haapsalu Kolledžiga.		Korraldatakse vastavalt vajadusele.
3.1.10	Hajaasustuse meetme raames kodude sissesõiduteede rajamise toetamine.	ÜL	Hajaasustuse meetme vahendid kavandatud eelarvestrateegias, taotlusvoorud iga-aastaselt
3.1.11	Koostöö Keskkonnaministeeriumi, Haapsalu linna ja teiste institutsioonidega Noarootsi püsiühenduse rajamise ettevalmistööde tegemiseks		Osaletakse vastavates uuringuprojektides ja tegeletakse teema tutvustamisega

E 3.2. Ühistranspordi võrk on kättesaadav, mugav ja turvaline kõikides valla piirkondades.

Väljakutsed:

1. Teatud piirkondades ühistransport puudub või väga harv.
2. Elu- ja töökohtade vaheline mugav ühistransport, pääs maakonnakeskusesse.
3. Riisipere-Haapsalu raudtee taastamine.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
3.2.1	Ühistranspordi sõiduplaanide koostamine koostöös Põhja-Eesti Ühistranspordikeskusega ja teenusepakkujaga selliselt, et see kataks võimalikul suurel määral koolitranspordi vajaduse, võimaldaks käia maakonnakeskusesse ja vallas asuvasse tootmispiirkondadesse tööle ning tagaks piirkondade ühendused.		Koostöös Põhja-Eesti ÜTK-ga, tagasiside valla rahuloluküsitlusest
3.2.2	Paindliku õpilastranspordi nõuetekohane korraldamine- avaliku liini puudumisel koolibussiliinide korraldamine või isikliku sõidu kompenseerimine vastavalt volikogu poolt 2018. kehtestatud korrale.		Vastav kord kehtestatud https://www.riigiteataja.ee/akt/404092018002 Õpilastransport toimib vastavalt läbi viidud hangetele.
3.2.3	Vallasisesel ühistranspordivajaduse väljaselgitamine ning vajadusel maakonnaliinide graafikus muudatuste tegemine		Koostöös Põhja-Eesti ÜTK-ga, rahuloluküsitluse tulemusi arvestades
3.2.4	Ülevallalistele üritustele transpordi võimaldamine.		Vastavalt vajadusele (eeskätt eakate üritustele)
3.2.5	Ühistranspordipeatuste taristu korrastamine, võimalusel ja vajadusel peatuste valgustamine, koostöös ühistranspordikeskusega sõiduplaanide tagamine peatuses.		Koostöös Põhja-Eesti ÜTK-ga sõiduplaanid. Lääne-Nigula valla kogukondliku ühistegevuse ja mittetulundustegevuse toetamise tingimused ja kord kehtestati volikogu 21.11.2019 määrusega nr 29 https://www.riigiteataja.ee/akt/429112019013 , 2020. MATA meetme raames kavas Taebla, Palivere, Risti jt bussipeatuste uuendamine ja elektroonsete infotabloode panek.
3.2.6	Risti bussiterminali välja arendamine, WC ehitus Risti bussijaama.		Risti bussiterminal kavandatud maakondlikus arengustrateegias, 2020. alustatud bussiterminali projekteerimist ja esitatud projekt 2020 MATA meetmesse.
3.2.7	Koostöö tegemine riigi ja kohalikul tasandil Turba-Haapsalu raudtee taastamiseks, osalemine vastavate uuringute, planeeringute ning projektide koostamisel.		koostöö SA Läänemaa kaudu. Rahastatakse SA Läänemaa sellekohaseid tegevusi 10 000 euroga aastas. 2020. riigieelarves 2,0 miljonit eurot raudtee projekteerimiseks.
3.2.8	Raudtee väljaehitamise korral ettevalmistuste tegemine „Pargi ja Reisi“ parklate ehituseks Taebla, Palivere ja Risti jaamades.		Käivitatakse raudtee ehituse ajaplaani konkreetsemaks muutumisel, hetkel ootel.

E 3.3. Vallas on kaasaegne vee- ja kanalisatsiooniteenus

Väljakutsed

1. Veevarustusseadmete ja reoveepuhastite puudumine ja olemasolevate kaevude halb joogivee kvaliteet hajaasustusaladel;
2. Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemi (sh pumplad, reoveepuhastid) puudumine või kehv seisukord mõnes piirkonnas.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
3.3.1	Lääne-Nigula valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamise kava väljatöötamine ja kehtestamine aastaks 2020.		Kava kehtestatud volikogu 19.12.2019 määrusega nr 31 https://www.riigiteataja.ee/akt/403012020005
3.3.2	Koostöös AS Haapsalu Veevärk Taebla aleviku (Vana-Taebla) ÜVK väljaehitamine.	ÜL	Pärast 2022/2023. Tegevus hetkel ootel, kajastatud ÜVK arendamise kavas.
3.3.3	Koostöös AS Haapsalu Veevärk Piirsalu küla ÜVK rekonstrueerimine.	ÜL	Haapsalu Veevärk ei pea hetkel rekonstrueerimist otstarbekas, kuna süsteem on ende hinnangul piisavalt töökorras. Tegevus on hetkel ootel.
3.3.4	Koostöös AS Matsalu Veevärk Rõude küla ÜVK rekonstrueerimine.	ÜL	2020. aasta KIK taotlus jäi rahuldamata, kuid kavandatakse projekti elluviimine omafinantseeringu ja riigi eriolukorra toetuse abil.
3.3.5	Nõva, Rannaküla ja Variku ÜVK üleandmine AS Haapsalu Veevärk ja koostöös vee-ettevõtjaga nimetatud asulate ÜVK süsteemide rekonstrueerimine.	ÜL	Veevärk üle antud, veepuhastus rekonstrueeritud 2020, 2020 saadud KIKi rahastus reoveepuhasti vahetuseks, viiakse ellu 2020/2021
3.3.6	Pürksi piirkonna ja Dirhami keskuse ÜVK piirkonna laiendamine.		Pärast 2022, tegevus hetkel ootel.
3.3.7	Palivere aleviku ÜVK laiendamine (Kuliste Aasa suvilapiirkond)		Pärast 2022
3.3.8	Hajaasustuse programmis osalemine, kus valla prioriteediks on lastega perede ning puuetega inimeste toetamine.	ÜL	Eelarvestrateegias ette nähtud vahendid osalemiseks. Meetmetes osaletakse
3.3.9	Osmussaarele veetrassi ja tuletõrje veevõtukoha rajamine.	ÜL	2018. ja 2019. taotlused jäid rahuldamata.
3.3.10	Risti aleviku sademeveekraavituse ja drenaaži hooldus		Kavandatakse 2020-2021

E 3.4. Tagatud on energiasäästlik ja tarbijale võimalikult soodne soojatootmine.**Väljakutsed:**

- Katlamajad kasutavad tööjõumahukust eeldavaid küttekiike (halupuud);
- Vald on osade katlamajade omanik

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
3.4.1	Valla omandis olevatele katlamajadele haldaja leidmine 2019. aasta jooksul		Nõva katlamajade haldajaks AS Lääne-Nigula Varahaldus, lahendada vaja Martna katlamaja ja Kullamaa KK haldus pärast automatiseerimist.
3.4.2	Martna ja Kullamaa katlamaja töö automatiseerimine, vajadusel küttekiigi vahetamine 2019-2020.		Martna katlamaja automatiseerimine 2019, Kullamaa KK 2020
3.4.3	Palivere kaugküttevõrgu renoveerimine.		Tehtud 2018-2019 AS Lääne-Nigula

			Varahaldus poolt
--	--	--	------------------

E 3.5. Tänavavalgustuse võrk on kaasajastatud ning kasutusele on võetud energiasäästlikud lahendused.

Väljakutsed:

1. Renoveerimata ja energiat raiskav valgustussüsteem.
2. Tänavavalgustus ei kata kõiki olulisi piirkondi või üksikobjekte

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
3.5.1	Uue tänavavalgustuse ehitamisel on prioriteediks asulate, laste koolitee, bussipeatuste, mänguväljakute, avalike objektide juurdepääsuteede ja kergliiklusteede valgustus.	ÜL	Põhimõtte millest lähtutakse investeeringute planeerimise
3.5.2	Tänavavalgustuse rekonstrueerimisel energiasäästlike lahenduste kasutuselevõtt- LED-lambid, nn „targad lahendused“, kaasaegsed juhtimissüsteemid jms.		Põhimõtte, millest lähtutakse investeeringute planeerimisel.
3.5.3	Päikesepaneelidel põhinevate bussipeatuste valgustite ja muude üksikvalgustite kasutamine (piirkondades kus uute liitumiste väljaehitamine ei ole otstarbekas).		Jooksvat, 2018. paigaldati 8 ja 2019 6 autonoomset valgustit.
3.5.4	Palivere asula tänavavalgustuse täielik rekonstrueerimine aastaks 2021, Palivere tehase kergliiklustee valgustuse väljaehitamine.	ÜL	07.2020 sõlmitud leping tööde elluviimiseks.
3.5.5	Taebla, Nigula ja Pälli asulate tänavavalgustuse rekonstrueerimine, Pihlaka kergliiklustee valgustuse väljaehitamine 2019.	ÜL	Pihlaka kergliiklustee valgustus ehitati 2019, Taebla alevikus ja Nigula külas vahetatakse jooksvat lambid uute LED-lampidega
3.5.6	Pürksi ja Sutlepa keskuste tänavavalgustuse rekonstrueerimine		Projektivõimaluste avanedes, tegevus hetkel ootel.
3.5.7	Kullamaa tänavavalgustuse rekonstrueerimine ja laiendamine järvpuhkealani		Projektivõimaluste avanedes, tegevus hetkel ootel.

E 3.6. Valla kõrge miljööväärus, heakorrastatud ja kasutatavad pargid ja haljasalad, kaunimate kodude tunnustamine, lagunevate hoonete likvideerimine

Väljakutsed:

1. Asulate keskused vajavad korrastamist ja kaasajastamist.
2. Vähe erinevaid väikevorme (mänguväljakud, pingid, prügikastid, lillepeenrad jms).
3. Piirkonniti tühjad, maastikupilti reostavad ja kasutuseta korterelamud, põllumajandus- ja tööstushooned.
4. Kinnistute omanike motivatsioon oma elukoha ümbrust korrastada.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
3.6.1	Asulate keskuste arhitektuuri- ja maastikukujunduse projektide koostamine aastaks 2024		Informeeritud Eesti Arhitektide Liitu, et soovitakse osaleda sellekohastes projektides

3.6.2	Avalike alade niitmine, väikevormide paigaldamine ja hooldamine.	ÜL	Toimub hangete alusel või valla teenistujate poolt
3.6.3	Avalike mänguväljakute, rulaparkide tehnilise seisukorra regulaarne kontrolli, vajadusel väljakute remont, uute elementide paigaldamine.	ÜL	Toimub hangete alusel või valla teenistujate poolt. Kaasava eelarve raames täiendatud Pürksi mänguväljakut.
3.6.4	Uue rulapargi ehitus Linnamäele ja Pürksi.		Tegevus hetkel ootel.
3.6.5	Väikevormide (prügikastid, pingid, rattahoidjad, lillekastid jms) paigaldamine asulatesse, inventari hankimine kohalike kaupade müüjate tarvis (laadaplats, müügikohad)		Vastavalt vajadusele
3.6.6	Osalemine ülemaakonnalistel ja üle-eestilistel „Kauni kodu“, „Kauni küla“ ja heakorrastatud omavalitsuse konkurssidel, heakorrakonkursside korraldamine.		Korraldab SA Läänemaa www.laanemaa.ee
3.6.7	„Kolemajade“ kaardistamine, omanike väljaselgitamine, lahenduste leidmine, vajadusel valla omandisse saamine ning erinevate projektmeetmete abil lammutamine. Prioriteediks on asulate keskustes asuvate kolemajade lammutamine.	ÜL	Koostatud KredExi projekt Putkaste 1 ja Kirna tee 7 kortermajade lammutamiseks Martna külas. Positiivse rahastusotsuse korral korraldatakse lammutustööd 2020. aasta jooksul. http://delta.andmevara.ee/laane-nigula_vald/dokument/4335730 Ette valmistamisel Kullamaa külas Noorte kinnistul asuva amortiseerunud hoone lammutamiseks vajalik projekt KredExisse.
3.6.8	Valla heakorra eeskirja täitmise järelevalve, asjakohaste meeldetuletuste saatmine kinnistute omanikele, omanikega lahendused miljööväärtuse parandamiseks		Vastavalt vajadusele
3.6.9	Taebla Tammepargi arendamine vastavalt DP-le, kultuuri- ja spordisündmuste läbiviimiseks vajaliku taristu loomine.		2020. ehitati detailplaneeringu kohane parkimisplats.
3.6.10	Kuliste Aasa arendamine, kultuurisündmuste läbiviimiseks vajaliku taristu ehitus, elektriühenduse ehitus. Alale sobiva kasutusfunktsiooni leidmine, vajadusel sellekohase ideekonkursi korraldamine.		Antud 2020 volikogu otsusega kasutusse MTÜ-le Palivere Aleviselts. http://delta.andmevara.ee/laane-nigula_vald/dokument/4296590 Vaja kogukonna tasandi läbi viia arutelud sobiva idee leidmiseks.
3.6.11	Risti pargi arendamine, kultuurisündmuste läbiviimiseks vajaliku taristu ehitus (kõlakoja ja tantsuplatsi rekonstrueerimine, valgustus, elektriühendus)		Kavandatud maastikukujunduse projekti tellimine
3.6.12	Kullamaa Rohumäe arendamine, kultuurisündmuste läbiviimiseks vajaliku taristu ehitus (laululava, pingid, valgustus, elektriühendus)		Korrashoid igapäevaselt
3.6.13	Linnamäe Pargi arendamine, kultuurisündmuste läbiviimiseks vajaliku		Korrashoid igapäevaselt. Parki arendatud 2019 Teeme Ära talgute raames.

	taristu ehitus. (pingid, valgustus, elektriühendus, kõlakoja remont)		
3.6.14	Pürksi mõisapargi arendamine, kultuurisündmusteks ja vaba aja veetmiseks vajaliku taristu ehitamine		Korrashoid igapäevaselt
3.6.15	Nõva mõisapargi korrastamine ja loodusõppe keskkonnaks kujundamine		Kavandatud kooliaia taastamine 2020/2021, laste laagrite korraldamine. Tegevusi takistas COVID-19 eriolukord.
3.6.16	Avalike ujumiskohtade arendamine ning korrastamine, ujumiskoha jaoks vajaliku taristu ehitus.		Korrashoid igapäevaselt
3.6.17	Avalike aiamaade piirkondade taristute uuendamine (teed, kastmisvesi, kraavid jm) ja sellega piirkonna miljööväärtuse ja atraktiivsuse tõstmine.		Taebla aiamaade kohta rahastatud LEADER projekt, mis viidi ellu 2020 aastal. LEADER meetmest otsustati toetada Lääne-Nigula Vallavalitsuse projekti „Taebla aiamaade atraktiivsemaks muutmine“. Projekti raames rekonstrueeritakse aiamaade teed, rajatakse prügiplats vahetatakse veepump ja selle elektrisüsteem, korrastatakse kaks aiamaalappi ning valmistatakse need ette kooli ja lasteaia kasutusse andmiseks. Lisaks rajatakse hekk aiamaade maanteepoolsesse külge.
3.6.18	Läänemaa Tervisetee korrashoid koostöös SA Põhja-Läänemaa Turismi- ja Spordiobjektide Halduskeskuse, terviseteele asuvate ja endise raudteega seotud objektide väärtustamine ja võimaluste piires korrastamine.		viidastus kavas laiemalt üle vaadata 2020/21. Jälgida arenguid raudtee valdkonnas
3.6.19	Kalmistute inventariseerimine aastaks 2022, piirdeaedade ja parklate korrastamine, kabelite/jutlustusmajade korrashoid, käimlate rajamine ning infotahvli paigaldamine..	ÜL	Kalmistute korrashoid igapäevaselt kas vastavalt hangetele või valla teenistujate poolt. 2020. kinnitati valla kalmistute registri põhimäärus ja võetakse kasutusele HAUDI register. Valmis Kullamaa keskuse avalik WC (kasutatav ka kalmistu klientidele) Vajalik järkjärguline kalmistute inventariseerimine

E 3.7. Mõtestatud eluasemepoliitika elluviimine koostöös korteriühistute ja majaomanikega.

Väljakutsed:

1. Mittetoimivad korteriühistud;
2. Korterelemud valdavalt renoveerimata, kaasaegsete elamispindade puudus;

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
3.7.1	Käivituvate KÜ nõustamine.		Vastavalt vajadusele
3.7.2	Ettevõtjatega koostöö tegemine, et osaleda riigi poolt ellu viidavates munitsipaalüürimajade ehitamise projektides. Võimalikud üürimajade asukohad- Taebla, Linnamäe, Risti, Kullamaa, Palivere.		08.2020 valmib Linnamäe Maali üürimaja. Kavandatakse Martna üürimaja

3.7.3	KÜ-de nõustamine elamute renoveerimiseks, riiklikes programmides (KredEX) osalemiseks ja rahastuse taotlemiseks kortermajade renoveerimiseks.		Vastavalt vajadusele
3.7.4	Eramute omanike nõustamine erinevatest toetusmeetmetest raha taotlemisel.		Vastavalt vajadusele

E 3.8. Lääne-Nigula vallas on keskkonnasõbralik elukeskkond

Väljakutsed:

1. Vähene keskkonnateadlikkus jäätmete käitlemisel (nt sorteerimisel).
2. Keskkonnakaitse ja igapäevase majandustegevuse vastuolu.
3. Maavarade kaevandamisest tulenevad keskkonnamõjud.
4. Haapsalu Tagalahe ja Noarootsi jäänukjärvede ning jõgede suudmete kinnikasvamine.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
3.8.1	Lääne-Nigula valla jäätmekava koostamine aastaks 2020 ja rakendamine	ÜL	Kavas 2020 koostöös SA Läänemaa. Kava projekt valmib 2020 IV kv.
3.8.2	Sorteeritud jäätmete äraandmise võimaluste parandamine, ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine. Jäätmeteadlikkusele suunatud tegevuste ja teavituste korraldamine	ÜL	Vastavalt vajadusele.
3.8.3	Korraldatud jäätmeveo rakendamine kõigis valla piirkondades aastal 2018	ÜL	Hange läbi viidud 2018, vedu toimib
3.8.4	Keskkonda säästva ja jätkusuutliku kasutamise võimaluste õppe laiendamine koolide õppekavades.		Põhimõte , millest lähtutakse
3.8.5	Keskkonnanõuete täitmise üle järelevalve tegemine ja probleemsetes piirkondades keskkonnaseisundi monitooring, ekspertarvamuste koostamises osalemine ning lahendusvariantide otsimine.		Vastavalt vajadusele ja konkreetsetele juhtumitele
3.8.6	Koostöö Keskkonnaministeeriumi- ja ametiga, piirkonna elanike ja Niibi turbaraba omanikega Salajõe piirkonna veeprobleemide lahendamisel, sellekohastes projektides osalemine.		Saabus Riigikohtu lahend Niibi raba vaidluse teemal. https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=3-17-796/39 2020. toimusid läbirääkimised külaseltsi ja OÜ Kekkiläga kõigile osapooltele sobiva lahenduse välja töötamiseks.
3.8.7	Koostöös Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi, KIK-iga Vööla mere ja Kudani järve ökoloogilise seisundi parandamine (Kudani järve ja Vööla mere ühenduse taastamine, Vööla mere süvendamine, kanali ehitamine veevahetuse parandamiseks Tagalahe ja Hara lahe vahel)		2020 selle teemalised kohtumised , põhimõttelist lahendust ei ole.

3.8.8	Koostöös Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaametiga ning Haapsalu linnaga Haapsalu Tagalahe probleemide lahendamisel (st Tagalahte suubuvate jõgede suudmealade puhastamine).		Vt eelmine punkt
3.8.9	Avalike juurdepääsude tagamine kallasrajale ja nende tähistamine		Vt üldplaneering
3.8.10	Toetame ja tunnustame Silma Õpikoja ja RMK tegevust laste keskkonnahariduse korraldamisel.		Silma Õpikoja projekte rahastatud vastavat taotlustele

E 4. Avatud, innovaatiline ja kogukonda kaasav juhtimine

Soovitud seisund:

Valla juhtimine on strateegiline, avatud ning innovaatiline. Kõigil elanikel, kodanikuühendustel ja ettevõtjatel on võimalik otsuste kujundamisel kaasa rääkida. Strateegiliste tegevuste ja investeeringute kavandamine toimub keskselt, kohapealsete küsimuste arutamine ja lahenduste leidmine võimalikult „rohujuure“ tasandil- iga kogukond on omanäoline ja väärib eraldi lähenemist ning aktiivne kogukond Valla juhtimises ja vallavara halduses kasutatakse kaasaegseid lahendusi, IKT taristu on standardiseeritud, koordineeritud, stabiilne, jätkusuutlik ja turvaline. Kodanikule osutatavate e-teenuste osakaalu on suurendatud .

E 4.1. Tegusad ja kaasatud kogukonnad

Väljakutsed:

1. Kogukondade huvide ja eripära arvestamine.
2. Kuidas kujundada aktiivset ja ise otsustavat kogukonda?
3. Senine praktika kodanikuühenduste ja külavanemate kaasamisel, toetamisel ja rahastamisel on olnud väga erinev, erinev ka kodanikuühiskonna aktiivsus piirkonniti.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
4.1.1	Vallajuhtimise arendamine võrgustikupõhiselt, osavallakogude ja kogukonnakogude kaasamine kohaliku elu küsimuste lahendamisse ning otsustusprotsessi	ÜL	Volikogu 21.08.2018 määrusega nr 34 „Lääne-Nigula valla kogukonnakogude statuut“ reguleeritakse kogukonnakogude moodustamist, pädevust ja töökorraldust. 2019. aastal moodustati Risti, Palivere, Taebla kogukonnakogu
4.1.2	Volikogu istungite videosalvestuste avaliku andmebaasi koostamine, tehniliste võimaluste olemasolul istungite online ülekannete korraldamine		Ei ole 2020 rakendatud, tegevus hetkel ootel.
4.1.3	Ettevõtjate, kodanikuühenduste, korteriühistute ümarlaudade korraldamine.	ÜL	Vastavat vajadusele. Läbi viidud.
4.1.4	Noortevolikogu moodustamine aastaks 2019, selle ja õpilasesinduste tegevuse toetamine.		PM kehtestatud volikogu 16.05.2019 määrusega nr 15, käivitub IV kvartal 2020
4.1.5	Elanike tagasisideküsitluse läbiviimine nende arvamuste ja soovide teadasaamiseks vallaelu paremaks korraldamiseks vähemalt 1X aastas		2019. küsitlus tehtud, 2020 tehtud lasteaedade tagasisideküsitlus ja tehakse koolide tagasisideküsitlus.

4.1.6	Kaasava eelarve rakendamine hiljemalt 2020. aastaks, veebipõhiste küsitlusplatvormide (nt VOLIS) kasutamine .	ÜL	Tehtud, jätkatakse 2020 2019. aastal rakendas Lääne-Nigula vald kaasavat eelarvet. Hääletus toimus infosüsteemis VOLIS 29.04 - 12.05. VOLIS hääletas 741 isikut 2020 kaasava eelarve hääletus toimus Infosüsteemis VOLIS 22.mai 2020 kell 00:00-04. Juuni 2020 kell 23.59. Infosüsteemis VOLIS hääletas 1046 isikut.
4.1.7	Ühtsete avalikes huvides tegutsevate kodanikuühenduste ja külavanemate kaasamise ning rahastamise mudeli väljatöötamine hiljemalt aastaks 2020.	ÜL	Lääne-Nigula valla kogukondliku ühistegevuse ja mittetulundustegevuse toetamise tingimused ja kord kehtestati volikogu 21.11.2019 määrusega nr 29 https://www.riigiteataja.ee/akt/429112019013
4.1.8	Kodanikuühiskonna institutsioonidega pidev regulaarne infovahetus.		MTÜ informeerimine sellekohase listi vahendusel toimub jooksvalt. 2020 on ümarlaudade pidamist takistanud COVID-19 eriolukord
4.1.9	Külavanemate, alevikuvanemate, seltside ümarlaua regulaarne korraldamine ja külaesindajate koolitus.	ÜL	ümarlauad toimuvad. 2020 on ümarlaudade pidamist takistanud COVID-19 eriolukord
4.1.10	Väljundi leidmine kõikidele seltsimajadele (külamajad, kultuurimajad, vabaajakeskused jne), suund selle poole, et nad kujuneksid multifunktsionaalseteks külakeskusteks.	ÜL	MTÜ projekt, esmatähtis kohapealne algatus
4.1.11	Koostöö Lääne praostkonnaga		Toimuvad regulaarsed ümarlauad. 2020 on ümarlaudade pidamist takistanud COVID-19 eriolukord

E 4.2. Vallajuhtimine on efektiivne, kaasav ja innovaatiline ning toimub pidev organisatsiooni arendamine.

Väljakutsed:

1. Tänapäevaste juhtimismeetodite, teenuste disaini ja kvaliteedi hindamise süsteemide ja IKT võimaluste kasutusele võtmine.

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
4.2.1	Asutuste ITK riist- ja tarkvara keskne uuendamine ning tänapäevaste ühtsete e-lahenduste, DHS-i, paberivaba asjaajamise, kasutajakeskkondade ja infosüsteemide juurutamine. E-teenuste arendusjuhi ametikoha loomine 2020.		Arendatud E-teenused veebilehel, DHS laiendatud haridusasutustesse. (koolid, lasteaiaid) Kodulehel loodud E-taotluste esitamise võimalused. Arutelu SPOKU keskkonna kasutuselevõtuks e-asjaajamisel, samuti ARNO keskkonna kasutusele võtmiseks huvihariduse ja lasteaiajärgjekorra tarvis. E-teenuste juhi ametisse võtmine jätkuvat hädavajalik.
4.2.2	ISKE ja ühtse andmekaitsepoliitika		2020. viidud vallas läbi RIA järelevalve,

	juurutamine hiljemalt 2019 (auditeeritakse andmekogusid, täiendatakse turvameetmeid ning regulatsiooni ja tõstetakse töötajate teadlikkust).		järelevalve märkuste alusel kavandatud jätkutegevused 2020. III ja IV kv. Määratud andmekaitse spetsialist.
	Valla teenuste disain, ühtse teenuste kvaliteedi juhtimise süsteemi väljaarendamine aastaks 2022.		Tegevused 2020 ootel.
4.2.3	Visuaalselt ühtse identiteedi loomine, stiiliraamatu koostamine ning rakendamine, asutuste üleminek ühtselt kujundatud kodulehekülgedele aastaks 2020.		Alustatud ühtse visuaalse identiteedi kujundamist https://www.laenenigula.ee/sumboolika
4.2.4	Valla veebilehe ja Facebooki lehe pidev uuendamine ja ajakohastamine, aktiivne tegevus sotsiaalmeedias		Postitusi tehakse vastavalt vajadusele, Lääne-Nigula FB leht: https://www.facebook.com/laenenigula/
4.2.5	Ametnikkonna professionaalsuse ning erialase ettevalmistuse tagamine, pidev ja eesmärgipärane koolitamine, teenistujate koolituskava.		Koolitamine toimub järjepidevalt
4.2.6	Töökeskonna regulaarne analüüs, töökeskonna ning rahulolu hindamine.		jooksvalt
4.2.7	Valla konsolideeritud üksustele ühiste tugiteenuste (raamatupidamine, hanked, IKT) juurutamine.		Konsolideeritud raamatupidamist korraldatakse OÜ Oru Kultuurisaal, SA PLSHK.

E 4.3. Tagatud on vallale kuuluva vara tõhus haldamine ja avalike hoonete energiasääst.

Väljakutsed

1. Amortiseerunud ja madala energiatõhususega avalikud hooned.
2. Ebaefektiivne pinnakasutus.
3. Kinnisvarahalduse ja tugiteenuste kvaliteet ja arendamine

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
4.3.1	Avalike hoonete energiakasutuse analüüsi läbiviimine 2020. aastaks ja sellest lähtudes lahenduste planeerimine.		Analüüs pooleli, valmib 2020
4.3.2	Asutuste toidlustusteenuse kvaliteedi monitooring, ühtse toidulao programmi ja menüüde kasutusele võtmine aastaks 2018, ühiste toiduainete hangete korraldamine, kvaliteedikontroll		Ühtne ANC programm toimib, analüüs toiduainete hangete läbiviimiseks. Töö järjepidevalt
4.3.3	Võimaluste otsimine toidlustusteenuse efektiivsemaks korraldamiseks (toitlustamine asulapõhiselt ühisköökidest baasil, mõjuval põhjusel toidlustusteenuse sisse ostmine). Vastavate otsuste langetamine 2019 aastal.		09.2020 ühendatakse Palivere PK ja Palivere Lasteaia köögid.
4.3.4	Avalike hoonete valgustuses energiat säästvate lahenduste (LED-lampide) kasutuselevõtt.		Tehtud järjepidevalt

4.3.5	Asutuste kinnisvara hooldusteenuse ja haldamise ühishangete läbiviimine ning tugiteenuste (sh kinnisvarahaldus, IKT hooldus) ühtne tagamine.		Hanked tehakse vastavalt vajadusele
4.3.6	Taebla uue koolihoone ehitus 2018-2019, spordihoone remont ja staadioni ehitus 2022+. Nõukogudeaegse koolihoone lammutamine 2018.	ÜL	Taebla Kool on valmis. 2020 alustatakse spordiplatsi projekteerimist ja otsitakse erinevaid võimalusi selle rahastamiseks.
4.3.7	Kullamaa Keskkooli energiasäästlikkuse tõstmine (soojustamine, küttesüsteemide rekonstrueerimine, ventilatsioon), siseruumide renoveerimine, võimla ja staadioni rekonstrueerimine	ÜL	vastavalt strateegiale, 2020/2021 soojustamine ja kütte rekonstrueerimine. 2020. esitatud sellekohane taotlus MATA meetmesse ja alustatud projekteerimist.
4.3.8	Kullamaa Lasteaia soojussõlme rekonstrueerimine 2019.		tehtud
4.3.9	Kullamaa osavallavalitsuse ja kultuurikeskuse hoone küttesüsteemi väljavahetamine (elektriküttelt muule kütteallikale) 2022 +.		2019 projekteeriti koolimaja uus katel, mis on eelduseks antud tööde läbi viimiseks
4.3.10	Martna Lasteaia soojustamine (sh. ventilatsiooni väljaehitamine, akende vahetus, võimalusel päikeseelektrijaama paigaldamine) 2019-2020.	ÜL	Tööd läbi viidud 2019/2020
4.3.11	Martna vallamaja ja koolihoone soojustamine ning akende vahetus. NB: eelnevalt (2019) viiakse läbi analüüs Martna piirkonna kinnisvara optimaalseks kasutuse lahenduste leidmiseks.	ÜL	2019 alustati vallamaja akende vahetust. Seda jätkati 2020-.
4.3.12	Võimaluste otsimine Rõude külakeskuse hoone paremaks kasutamiseks ning hoone (osaliseks) rekonstrueerimiseks multifunktsionaalseks külakeskuseks		Investeeringutoetuste meetmest toetatud hoone akende vahetust
4.3.13	Oru ja Risti Hooldekodu hoonete soojustamine, Oru Hooldekodu küttesüsteemi ümberehitamine ja ventilatsiooni väljaehitamine, taastuenergia lahenduste kasutuselevõtt NB: otsustatakse pärast hooldekodude tuleviku üle peetavat arutelu.	ÜL	Vt hooldekodud
4.3.14	Risti koolihoone soojustamine (sh osaline akende vahetus, koridoride remont, võimalusel päikeseelektrijaama paigaldamine). 2018-2023	ÜL	2020. kavandatud päikeseelektrijaama paigaldamine kooli katusele ja maaküttesüsteemi tsirkulatsioonipumpade vahetus
4.3.15	Risti teeninduskeskuse pööningu soojustamine 2019		Tegevused hetkel ootel, prioriteediks oli lasteaia üleviimine pelletiküttele.
4.3.16	Risti lasteaiahoone küttesüsteemi ümberehitus (ahjude likvideerimine), fassaadi uuendamine ja soojustamine, põrandate soojustamine. 2019-2023		2020. toimub lasteaia küttesüsteemi ehitus
4.3.17	Oru Kooli hoone soojustamine, välisvoodri uuendamine,	ÜL	2019. kultuurisaali projekteerimine, hanked. Koolihoone rekonstrueerimine 2022 +

	multifunktsionaalse kultuurisaali ehitus 2018-2019.		
4.3.18	Palivere Põhikooli hoone soojustamine, ventilatsiooni väljaehitamine 2022+		2020 tegevused ootel. Viidi läbi santaarremonti erinevates ruumides.
4.3.19	Palivere Noortekeskuse hoone soojustamine arvestades seejuures ajaloolise interjööri säilimist (hoone sokli soojustamine, avatäidete soojapidavuse tõstmine, pööningu soojustamine), elektriradiaatorite asendamine õhksoojuspumbaga 2022+		2020 tegevused ootel.
4.3.20	Palivere Spordihoone seinte soojustamine ja ventilatsiooni väljaehitamine 2022 +		2020 tegevused ootel.
4.3.21	Noarootsi õpilaskodu hoone korrastamine		Jooksvad remonttööd läbi viidud 2020
4.3.22	Taebla kultuuri- ja spordikeskuse hoone soojustamine 2022 +, ATS (2019) ja ventilatsiooni väljaehitamine, võimalusel taastuvenegialahenduste paigaldamine, heli ja valgustehnika uuendamine		ATS kavandatud väljaehitus 2020, 2020. kavas riigi eriolukorra investeeringutoetusega korrastada endised kinoruumid, fuajee ja võimalusel kultuurisaali põrand.
4.3.23	Sireli sotsiaalmaja (Risti) soojustamine, katuse ja küttesüsteemide rekonstrueerimine		Sireli sotsiaalmaja edasine tulevik vaja enne läbi arutada (vt Martna sotsiaalmaja) Hoone rekonstrueerimise põhjendatus on küsitav. Tegevused on ootel.
4.3.24	Lähtu 8 sotsiaalmaja (toetatud elamine) (Palivere) uute ruumide väljaehitamine	ÜL	2020 tegevusi ei tehtud. Elamul keerukad omandisuhted (kaasomand Lääne-Nigula Varahalduse ja eraomaniku vahel), mistõttu projekti realiseerumine küsitav. Varahaldus kavandab hoone müüki (seades kinnistusraamatus garantiid üürnikele), et eraomanik investeeriks hoone rekonstrueerimisse. Tegevused on ootel.
4.3.25	Pürksi sotsiaalmaja küttesüsteemi rekonstrueerimine, hoone soojustamine		Tegevused on ootel.
4.3.26	Noarootsi osavallamaja soojustamine ja küttesüsteemi rekonstrueerimine		Tegevused on ootel.
4.3.27	Nõva kooli võimla akustika parandamine ning lava renoveerimine võimaldamaks saalis korraldada kultuuriüritusi		Tegevused on ootel.
4.3.28	Avalike hoonete jooksev sanitaarremont sh küttesüsteemide regulaatorite paigaldamine, torude soojustamine, LED-lampide paigaldus, sanitaarsõlmede remont, põrandate, seinte ja lagede värskendamine jms väiketööd		jooksvalt
4.3.29	Avalikuks otstarbeks mittevajaliku vallavara võõrandamine.		Võõrandatud mittevajalikud korterid Nõva külas, Rõude külas, Liivi külas, Martna külas
4.3.30	Valla äriühingute (AS Lääne-Nigula Varahaldus) võõrandamise otstarbekuse hindamine ja vajadusel võõrandamine (2019-2020)		AS Lääne-Nigula Varahaldus korraldas 2020 osaliselt ringi oma tegevuse, võõrandas Taebla ja Palivere trassid (katlad kuulusid juba varem eraomanikule), säilitas trasside ja katlamajade hooldusteenuse pakkumise.

E 4.4 Lääne-Nigula vald on piirkondliku koostöö eestvedaja, aktiivne partner maakondlikes, üleriigilistes ja rahvusvahelistes projektides

Tegevussuunad:

	Tegevussuunad	ÜL	Täitmine
4.4.1	Koostöö Läänemaa arendamiseks SA Läänemaa raames	ÜL	Koostööprojektid Turba-Rohuküla raudtee, ühisprojektide , maakondlike tunnustamise jms raames.
4.4.2	Koostöö naaberomavalitsustega piirkondliku iseloomuga avalike teenuste tagamiseks ja piirkonnaülestest taristute planeerimisel (nt matka- ja puhkealad, ühistransport jm).		nt Lääne raudtee teemal Saue vallaga, MTÜ Terra Maritima raames Lääneranna vallaga, Loo-de-Eesti turismi raames Lääne-Harju vallaga
4.4.3	Osalemine piirkonna arengule ja avalike teenuste tagamisele suunatud koostööorganisatsioonides (SA Läänemaa, MTÜ Põhja-Eesti ÜTK, MTÜ Läänemaa Turism, MTÜ Kodukant Läänemaa jt.)	ÜL	Lääne-Nigula vald on koostööorganisatsioonide liige
4.4.4	Rahvusvaheliste kontaktide laiendamine valla elu paremaks korraldamiseks, olemasolevate kontaktide hoidmine.		2019 külastati Fambachi omavalitsust Saksamaal ja tehti eelkokkulepe sõprusomavalitsuse teemal. 2020 on koostööd takistanud COVID-19 kriis

Lisa 3

Projektid, milles Lääne-Nigula vald on 2018-2020. osalenud või osalemas

Mitmed loetletud projektid on alguse saanud juba varem, aastatel 2015-2017 ja jõudsid lõpplahenduseni alles nüüd (nt Taebla Kooli ehitus, Palivere soojatorustik jmt)

- „*Taebla Lasteaia välispiirete soojustamine ja tehnosüsteemide renoveerimine*“ SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meede „Avaliku sektori KOV allsektori lasteaiahoonetes energiatõhususe ja taastuvenergia edendamine“ Toetussumma 127 675 eurot.
- „*Martna Putkaste 3 korterelamu lammutamine*“ KredEx, meede „Kasutusest välja langenud hoone lammutamine“ Toetussumma 7266 eurot.
- „*Nõva külas, kortermajade ja koolihoonete üleminek lokaalsele küttele*“ SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meede, „Lokaalsete kütelahenduste ehitamine kaugkütelahenduse asemel“. Toetussumma 45 135 eurot. Toetuse taotles AS Lääne-Nigula Varahaldus.
- „*Palivere aleviku tänavavalgustuse rekonstrueerimine*“ . SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meede „Tänavavalgustuse taristu renoveerimine“ Toetussumma 187 730 eurot.
- „*Palivere aleviku kaugküttepiirkonna soojatorustiku renoveerimine*“ SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meede „Amortiseerunud ja ebaefektiivse soojustorustiku renoveerimine ja/või uue soojatorustiku rajamine“ Toetussumma 154 865 eurot. Toetuse taotles AS Lääne-Nigula Varahaldus.
- „*Viidad valdadesse*“ teeviidad ja infotahvlid Noarootsis, Nõval, Kullamaal. LEADER meede. Toetussumma 43 241 eurot.
- „*Taebla uue koolihoone ehitamine ja sisustamine*“ SA Innove, EL meede „Koolivõrgu korrastamise käigus toimuv jätkusuutlike koolide kaasajastamine“ Toetussumma 1 726 799 eurot.
- „*Taebla tootmisala infrastruktuurid*“ Riigi Tugiteenuste Keskus, EL meede „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“, toetussumma 303 073 eurot. OF 53 483,52 €
- „*Risti veetorn*“ INTERREG Estonian-Latvian programm, meede „Revival of Industrial heritage for tourism development“ toetussumma 12 000 eurot.
- „*Rannikuala matkatee*“ (Oru, Noarootsi, Nõva piirkond) INTERREG Estonian-Latvian programm, meede „Hiking Route along the Baltic Sea Coastline in Latvia and Estonia“
- „*Kättesaadav loodusturism*“ projekt erivajadustega inimestele. INTERREG Central Baltic meede „Nature Access to All“. Toetussumma 30 000 eurot.
- „*Maali Üürimaja ehitus Linnamäe külas*“. Kredex, meede „Elamufondi arendamise juhtumipõhine toetus“. Toetussumma 1 129 678 eurot. Taotleja Lääne-Nigula valla omandis olev OÜ Maali Üürimaja
- „*Matsalu piirkonna infostendide uuendamine*“ LEADER meede. Toetussumma 10 746 €, jagunes Lääneranna valla ja Lääne-Nigula valla Martna piirkonna vahel. Taotleja MTÜ Terra Maritima.

- „*Palivere Turismi- ja Tervisespordikeskuse teenuste arendamine, suusaradade- ja mäekeskuse lumetussüsteemide rajamine*“ Meede „Regionaalsete tervisespordikeskuste väljaarendamise toetus perioodil 2019–2022“ Toetussumma 40 000 eurot aastas, OF sama summa. Taotleja Lääne-Nigula valla sõltuv üksus SA Põhja-Läänemaa Turismi- ja Spordiobjektide Halduskeskus
- „*Puuetega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine Lääne-Nigula vallas*“ Meede : „Hoolekande taristu arendamine, keskkonna kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks“ EL Struktuurifond 30706,76, OF 5418,84
- „*Isikukeskse erihoolekande teenusmudeli rakendamine kohalikus omavalitsuses*“ Sotsiaalkindlustusameti pilootprojekt koostöös Haapsalu linnaga, OF ei ole.
- *Vanemlusprogramm “Imelised Aastad”*, kevad 2020, Tervise Arengu Instituut, toetus 3416, OF 3416
- *Vanemlusprogramm “Imelised Aastad”*, sügis 2020, Tervise Arengu Instituut, toetus 3835, OF 3835
- „*Väikelahendused HEV õpilaste integreerimiseks Lääne-Nigula valla koolides*“ Euroopa Regionaalarengu Fondi taotlusvoor “Väikelahendused HEV õpilaste integreerimiseks tavakoolidesse”. projekti abikõlblikud kogukulud on 38 387,08€, millest OF on 5758,06€ (toetuse summa 32 629,02€).
- „*Military Heritage (Militaarturism)*“, INTERREG EstLat militaarturismi projekt (Noarootsi, Osmussaare) Projekti maksumus kokku: 36 910 €(Lääne-Nigula osa) Toetus: 31 373,50 € OF: 5536,50 €
- „*Taebala aiamaade atraktiivsemaks muutmine*“. LEADER. Projekti maksumus kokku: 43521,20 , Toetus: 39 169,07 € OF: 4352,13 €
- „*Nõva sadama rekonstrueerimise I etapp*“. Kalanduspiirkonna projektitoetus. Projekti maksumus kokku: 214 843,51 €, Toetus:116 552,60 €, OF: 98 290,91 €
- „*Österby sadama rekonstrueerimine ja kaasajastamine*“. Maakondlike arengustrateegiate elluviimise toetusmeede. Projekti maksumus kokku 312 333,12, OF 165 618 €, toetus 146715 €.

Märkused:

- Nimekirja ei ole arvestatud COVID-19 eriolukorra projektitoetusi.
- AS Haapsalu Veevärk on 2020. saanud SA KIK toetuse Nõva reoveepuhasti rekonstrueerimiseks. (toetus 102 600 eurot, OF 55 415 /kannab vald/)
- SA Osmussaare Fond sai 2020 KIK toetuse pontooni soetamiseks (150 000 eurot)
- Maakondlike arengustrateegiate elluviimise toetusmeetmesse on 2020 esitatud kaks projekti: „*Kullamaa Keskkooli hoone ja õppevara kaasajastamine*“ ja „*Maakondliku tähtsusega ühistranspordi taristu arendamine Läänemaal*“
- Lisaks eeltoodule on väiksemaid toetusi saanud valla koolid ja lasteaiad SA KIK keskkonnahariduse ja HITSA Progetiigri taotlusvoorudest, noortekeskused sellekohastest toetusvoorudest jne.

Lisa 4**MTÜ-de investeeringutoetused 2018, 2019, 2020**

19.06.2018 korraldusega nr 2-3/18-357 eraldatud mittetulundusühingute ja sihtasutuste investeeringutoetused:

1. MTÜ Taebla kultuuri- ja spordiklubi Kehale ja Vaimule MTÜ-le 1414 eurot Taebla kultuurikeskuse kinosali heli- ja valgustehnika projekti omaosaluseks;
2. Palivere Aleviselts MTÜ-le 545 eurot Palivere mänguväljaku korrastamiseks ja uute atraktsioonide soetamiseks;
3. Oru Spordiklubi MTÜ-le 1000 eurot Linnamäe terviseraja parendamiseks (raadamine, freesimine, hakkepuidu vedamine terviserajale);
4. Risti Huvi MTÜ-le 5000 eurot LEADER projekti MTÜ Risti käsitöömaja renoveerimise omaosaluseks;
5. Harga MTÜ-le 5000 eurot Hara sadama arendusprojekti raames telgi ja grill- suitsuahju soetamiseks;
6. Spordiklubi Martna MTÜ-le 1000 eurot Martna välijõusaali seadmete soetamiseks.

23.10.2018 korraldusega nr 2-3/18-601 eraldatud mittetulundusühingute ja sihtasutuste investeeringutoetused:

1. Oru Spordiklubi MTÜ - 2000 eurot;
2. Noarootsi Loometare MTÜ-le 990 eurot tõukerataste soetamiseks;
3. Tervem Noarootsi MTÜ-le 2069 eurot õmblusmasinate soetamiseks ning LEADER projekti omafinantseering käsitööruumide kordaseadmiseks;
4. EELK Nõva Püha Olevi Kogudusele 2000 eurot LEADER projekti omafinantseering Nõva kiriku renoveerimiseks;
5. Selts Suss MTÜ-le 1622 eurot suitsusauna vundamendi ehitamiseks;
6. Piirsalu Küla Selts MTÜ-le 500 eurot Piirsalu rahvamajja projektori, ekraani ja muude tarvikute soetamiseks;
7. Võntküla külaselts MTÜ-le 500 eurot Võntküla külaplatsile abihoone ehitamisega seonduvate kulude osaline katmiseks.

19.03.2019 korraldusega nr 2-4/19-136 eraldatud mittetulundusühingute ja sihtasutuste investeeringutoetused:

1. Noarootsi Loometare MTÜ-le 301 eurot triikimissüsteemi soetamiseks tekstiilkäsitöö klassi;
2. Suitsusauna Selts Suss MTÜ-le 5603,24 eurot suitsusauna vundamendi ehitamiseks ja LEADER projekti omaosaluseks;
3. Spordiklubi Martna MTÜ-le 1000 eurot PVC-katte paigaldamiseks Martna kaarhalli soojustamiseks;
4. Rõude Külaselts MTÜ-le 2493,41 eurot Rõude külamaja akende vahetuseks;
5. Risti Huvi MTÜ-le 3900 eurot LEADER projekti omafinantseering käsitöömaja sisekliima parandamiseks ja energiatõhususe tõstmiseks;
6. Priitahtlikud Pritsumehed MTÜ-le 932,50 eurot Palivere pritsikuuri remondiks;

7. Semmi Kodu MTÜ-le 319,20 eurot Pürksi küla mänguväljaku tarvis.

Lääne- Nigula Vallavolikogu 16.05.2019 a otsusega nr 29 eraldati toetust Sihtasutusele Eesti Teatri Festival 9000 euro ulatuses PRIA poolt rahastatud projekti Saueaugu teatritalu rekonstrueerimise II etapp omaosaluse osaline katmiseks.

2020

Lääne-Nigula Vallavalitsuse 14.04.2020 korraldusega nr 2-3/20-189 eraldatud mittetulundusühingute ja sihtasutuste investeeringutoetused:

1. **Üdruma Küla Selts** MTÜ-le külasiltide valmistamiseks ja paigaldamiseks 230 eurot;
2. **Koluvere Küla Selts** MTÜ-le Koluvere seltsimaja põrandakatte ja kamina südamiku vahetuseks 1000 eurot;
3. **Kullamaa Käsitööselts** MTÜ-le Kullamaa apteegihoone välise trepi renoveerimiseks 900 eurot;
4. **Priitahtlikud Pritsumehed** MTÜ-le Palivere pritsikuuri renoveerimiseks 4621,76 eurot;
5. **Oru Spordiklubi** MTÜ-le Linnamäe jalgpalliväljaku videovalve ja turvasüsteemi rajamiseks 950 eurot;
6. **EELK Lääne-Nigula Püha Nikolause kogudus** MTÜ-le Lääne-Nigula koguduse pastoraadi katuse vahetuseks 7000 eurot;
7. **Risti Huvi** MTÜ-le Risti Loomemaja kööginurga komplekteerimiseks 859,98 eurot;
8. **Paslepa Külaselts** MTÜ-le Noarootsi poolsaare matkaradade ettevalmistustöödeks 998 eurot;